

# T. B. M. M.

## ZABIT CERİDESİ

On üçüncü İçtima

3 . 9 . 1339 Pazartesi

### Münderecat

	Sayfa	<i>Takrirler</i>	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	374:375		376:397
2. — Sual takrirleri	375		
1. — Denizli Mebusu Yusuf Beyin, Aydın Demiryolu üzerinde ve Hamidiye istasyonu civarında vukua gelen şimendifer hâdisesinde şehiden vefat eden askerler için tazminat ve kumpanyaya mürettep ceza hakkında İera Vekilleri Heyeti Riyasetinden sual takriri (6/6)	375	1. — Denizli Mebusu Yusuf Beyle rüfekasının, Menderes nehrinden Denizli, Aydın, Bozdoğan, Söke ovalarını irva ve iska etmek üzere İstanbul Hükümetince keşfiyat iera ve harita ve projesi tanzim edildiğine ve mezkûr dosyanın İstanbul Nafia Nezareti evrakı arasında mevcudolacağına nazaran bilcelp teşebbüsâtı mezkûrenin müceddeten ihyası hakkında takriri (4/12)	376
2. — Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin, Garbî - Anadolu şimendiferlerine dair İtalya, İngiltere ve Fransa arasmadaki itilâf hakkında Hariciye Vekâletinden sual takriri (6/5)	375	2. — Eskişehir Mebusu Emin Beyin, Eskişehir livasının tohumluk ihtiyacı hakkında takriri (4/13)	376
3. — Evrakı varide	375	3. — Kayseri Mebusu Dr. Hâlid Mazhar Beyle rüfekasının, Sivas Kongresine iştirak eden zevata İstiklâl Madalyası ve birer silâh itasına dair takriri (4/10)	376
<i>Lâyihalar</i>	375	4. — Kayseri Mebusu Dr. Hâlid Mazhar Beyin, bâzı tedabiri sıhhiye hakkında Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâletinden temenni takriri (4/11)	376
1. — Darüleytamlar Müdiriyeti Umumiyesi için Şubat gayesine kadar yedi aylık tahsisat itasına dair kanun lâiyhası (1/91)	375	5. — Gaziantep Mebusu Ali Cenani Beyin, İstanbul Meclisi Mebusanı Evrak Kaleminde mahfuz ve clyevm mevkii tatbikte bulunan kararname dosyalarının	
<i>Teklifler</i>	375		
1. — İstanbul Mebusu Hamdullah Subhi Beyin, Ankara'da bir Şehremaneti teşkili hakkında kanun teklifi (2/109)	375		

	Sayfa		Sayfa
bilcelp burada tetkiki hakkındaki takriri ve celbolunan kararnameler	397:398	4. — Sabık Meclisten müdevver evrakın lüzumlu ve lüzumsuzları hakkında İstida Encümeni mazbatası	388
<i>Tezkereler</i>	376	5. — Sabık Meclisten müdevver evrakın lüzumlu ve lüzumsuzları hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	388:397
1. — Petrol, neft ve tabii havagazi menbaları hakkında İktisat Encümeninde bulunan kanun lâyihasının iadesine dair İera Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	376	<i>Muhtelif evrak</i>	398
2. — Seferberlik Zammı Maaş Kanununun ikinci maddesinin tefsirine dair İera Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/45)	376	1. — Sulh Muahedemesinin tasdiki münasebetiyle İstanbul Şchremanetinden mevрут tebrık telgrafı	398
<i>Mazbatalar</i>	376	4. — <b>Äzayı kiram muamelâtı</b>	398
1. — Sabık Meclisten müdevver evrakın lüzumlu ve lüzumsuzları hakkında Kanunu Esasi Encümeni mazbatası	376:378	1. — İzmir'in senei devriyei istirdadı münasebetiyle İera edilecek merasime İştirak etmek üzere Divanı Riyasetten intihabedilen zevat hakkında Divanı Riyaset kararı	398
2. — Sabık Meclisten müdevver evrakın lüzumlu ve lüzumsuzları hakkında Maarif Encümeni mazbatası	378:379	2. — Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	398
3. — Sabık Meclisten müdevver evrakın lüzumlu ve lüzumsuzları hakkında Lâyiha Encümeni mazbatası	379:388	5. — <b>Müzakere edilen maddeler</b>	
		1. — Posta kanunu lâyihası ve Posta ve Telgraf Encümeni mazbatası (1/22)	399:415

## BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 2,25

REİS — Birinci Reisvekili Sabri Beyefendi

KÂTIPLER : Vâsıf Bey (Saruhan), Ragıb Bey (Zonguldak)

REİS — Celseyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

### 1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

#### *Birinci Celse*

Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde küşadedilerek zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul ve evrakı varide aid oldukları encümenlere havale edildi. Mülâzimi- evvel Hüseyin Rahmi Efendinin İstiklâl Madalyasıyla taltifi hakkında İera Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi kıraat ve kabul olundu. On

bir zatın İstiklâl Madalyasıyla taltifine dair tezkeresi kıraat ve münakaşa edilerek muhtacı izah hususat vekili âdindenden sorulmak ve ondan sonra muameleye konmak üzere tehir ve bu münasebetle Çorum Mebusu İsmet Bey tarafından verilen takrir okunarak icabı teemmül edilmek üzere Müdafaai Milliye Encümenine tevdi edildi. Müterakim ve müdevver evrak hakkında Kavanini Maliye ve Adliye encümenleri mazbataları aynen ve Nafia Encümeni mazbatası tadilen kabul edildi. İmar Vekâleti teşkili hakkında Tunalı Hilmi Beyin teklifinin şayanı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası

okundu ve yapılan münakaşa ve verilen takrirler neticesinde teklifin şayanı müzakere olduğu kabul olunarak aidolduğu encümenine havalesi takarrür etti. Yine Tunalı Hilmi Beyin artar vergi ve Dahiliye Vekâletinin ilgası hakkındaki tekliflerinin şayanı müzakere olmadığına dair **Lâyiha Encümeni mazbataları kiraat ve teklifler** Hilmi Bey tarafından istirdadedildi. Hilmi Beyin Türkçenin Arap ve Acem kavaidinden tecridi hakkındaki teklifi kanunîsinin şayanı müzakere olmadığına dair **Lâyiha Encümeni mazbatası kiraat ve badelmünakaşa kabul** olundu.

Temenni takrirleri hakkında Nizamnamei Dahiliye bir madde ilâvesine dair **Kütahya Mebusu Receb Beyin teklifi kanunîsinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası Nizamnamei Dahili Encümenine tevdi ve Yunan işgalinden kurtulan Çal ve Buldan kazaları âşar bakayasının teciline ve Denizlinin Honaz nahiyesinde bir posta ve telgraf merkezi küşadına, Garbi - Karaağaç şosesi için tahsisat itası lüzumuna dair Denizli Mebusu Yusuf Bey ve refikinin, memurîn ve mütekaidin çocuklarının mektep ücretlerine dair İstanbul Mebusu Abdürrahman Şeref Bey ve rüfekasının temenni takrirleri Heyeti Vekile Riyasetine havale** olundu.

Bundan sonra Şer'îye Vekili intihabı icra ve tahlifi icra edilmemiş âza tahlif edilerek tenêfûs için celse tatil olundu.

#### İkinci Celse

Ali Fuad Paşa Hazretlerinin Riyasetlerinde bilinikât İzmir'in yevmi istihlâsı olan 9 Eylülde İzmirîlerin Meclis Âzayı kiramını aralarında görmek arzû ettiklerine dair olan telgrafları okundu. Kayfiyet müzakere olunarak neticei müzakere de dördü Divandan altısı Heyeti Umumiyyeden olmak üzere on âzadan mürekkep heyetin izamı kabul ve Heyeti Umumiyyeden gidecekler bakur'a tefrik olundu. Divandan gönderilecek âzanın da Divanca intihabı takarrür etti.

Kambiyo hakkındaki kanun lâyihası Adliye Encümenine tevdi ve posta hakkındaki lâyihai kanuniyetin müstaceliyetle müzakeresi kabul edildi. Kanunun kiraatine lüzum görülmiyerek heyeti umumiyesi hakkında müzakereye başlandı. Muvazenei Maliye ve Adliye encümenlerine taallük eden fasılların encümenlerce şimdiden alınarak tetkik edilmesi tensip ve kanunun

heyeti umumiyesi hakkındaki müzakerenin kifiyeti kabul edilerek maddelere geçildi. Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü maddeler aynen kabul ve beşinci madde verilen tadilnamelerle birlikte encümenine havale olundu. Kanunun altıncı maddesi aynen kabul edildi. Vakit müsaidoldığından mabadının müzakeresine gelecek içtimada devam olunacağı ve Şer'îye Vekâletine 177 reyle Saruhan Mebusu Mustafa Fevzi Efendi Hazretlerinin intihabedilmiş olduğu Makamı Riyasetten bittebliğ Pazartesi günü içtima edilmek üzere celse tatil olundu.

Birinci Reisvekili

Sabri

Kâtip

Zonguldak

Ragib

## 2. — SUAL TAKRİRLERİ

1. — *Denizli Mebusu Yusuf Beyin, Aydın Demiryolu üzerinde ve Hamidiye istasyonu civarında vukua gelen şimendifer hâdisesinde şehiden vefat eden askerler için tazminat ve kumpanyaya mürettep ceza hakkındaki sual takriri İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine (6/6)*

2. — *Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin, Garbi - Anadolu şimendiferlerine dair İtalya, İngiltere, Fransa arasındaki itilâf hakkında Hariciye Vekâletinden sual takriri Vekâleti Müşârinüleyhaya tevdi edilmiştir. (6/5)*

REİS — Efendim. Zaptı sabık hulâsası hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Zaptı sabık hulâsasını aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Zaptı sabık hulâsası aynen kabul edilmiştir efendim.

## 3. — EVRAKI VARİDE

REİS — Efendim evrakı varideyi Heyeti Muhteremenize arz edeceğim.

### Lâyhalar

1. — *Darüleytamlar Müdiriyyeti Umumiyesi için Şubat gayesine kadar yedi aylık tahsisat itasına dair lâyihai kanuniye (1/91). (Muvazenei Maliye Encümenine)*

### Teklifler

2. — *İstanbul Mebusu Hamdullah Suphi Beyin, Ankara'da bir Şehremaneti teşkili hakkındaki kanun teklifi (Dahiliye Encümenine) (2/109)*

REİS — Bâzı takrirler var.

### Takrirler

1. — *Denizli Mebusu Yusuf Beyle rüfekaşının, Menderes nehrinden Denizli, Aydın, Bozdoğan, Söğüt ovalarını irva ve işka etmek üzere İstanbul Hükümetine keşfiyat icra ve harita projesi tanzim edildiğini ve mezkûr dosyanın İstanbul Nafia Nezareti evrakı arasında mevcudolacağına nazaran bilcelp teşebbüsâtı mezkûrcenin müceddeden ihyası hakkında takriri (4/12)*

REİS — Aidiyeti cihetiyle Heyeti Vekile Riyasetine tevdi ediyoruz.

2. — *Eskişehir Mebusu Emin Beyin, Eskişehir livasının tohumluk ihtiyacı hakkında temenni takriri (4/13)*

REİS — Esasen Eskişehir ahalişi bu husus hakkında Makâmı Riyasete de müzâraat etmişlerdir. Bu takrirden onunla birlikte İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine tebliğ edilecektir.

3. — *Kayseri Mebusu Dr. Hâlid Mazhar Beyle rüfekaşının Sivas Kongresine iştirak eden zevata İstiklâl Madalyası ve birer silâh itasına dair takriri (4/10)*

REİS — Efendim kongreye iştirak edenler arasında mebus olmıyanlar da bulunması itibarıyla İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine tevdi kılındı.

4. — *Kayseri Mebusu Hâlid Mazhar Beyin, bâzı tedabiri sıhhiye hakkında Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâletinden bir temenni takriri (4/11)*

REİS — Sıhhiye Vekâletine gönderiyoruz.

### Tezkereler

1. — *Petrol, neft ve tabii havagâzı membaları hakkında İktisat Encümeninde bulunan lâyihaî kanuniyenin iadesine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinden mevrut tezkereler*

REİS — Okuyoruz, efendim.

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Petrol, neft ve tabii havagâzı membaları hakkında tanzim ve İcra Vekilleri Heyetinin 3 . 12 . 1338 tarihli içtimamında Meclisi Âliye arzı takarrür edip 4 . 12 . 1338 tarih ve 6/2132 numaralı

tezkereler ile takdim kılınan ve İktisat Encümenince müzakere edilip henüz Heyeti Umumiyyeye arz edilmediği anlaşılan lâyihaî kanuniyenin bu kere bittanzim İcra Vekilleri Heyetine sovk edilen Maadin Nizamnamei Umumisi ahkâmı ile icabı zail olduğundan iadesi İktisat Vekâletinin 26 . 8 . 1339 tarih ve Maadin Müdüriyeti Umumiyesinin 15198 numaralı tezkeresinde bildirilmekle ifayı muktazasına müsaadeî devletlerini istihdam eylerim efendim.

İcra Vekilleri Heyeti Reisi  
Ali Fethi

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) O halde iadesini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. İadesi kabul edilmiştir efendim.

2. — *Seferberlik Zammı Maaş Kanununun ikinci maddesinin tefsirine aitt İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/45)*

REİS — Lâyihaî kanuniye zaten encümende bulunuyor. Binaenaleyh bunu da Kavanini Maliye Encümenine havale ediyoruz efendim.

### Mazbatalar

REİS — Efendim! Malûmu ihsanınız geçen Meclisten müdevver evrak berayı tetkik encümenlere havale edilmiştir. Şimdi Kanunu Esasi, Marif, Lâyiha, Muvazeneî Maliye ve İstida encümenlerinden bu husustaki tetkikatlarını mutazammın mazbatalar gelmiştir. Bundan evvel bir şey arz edeceğim. Malûmu ihsanınız, mazbata iki kısmı câmi bulunuyor. Birisi tetkika şayan olanlar, diğeri tetkika gayrişayan bulunanlar. Tetkika şayan olanlar esasen tekrar encümene gidecekler, tetkika gayrişayan olanlar da Heyeti Alinize gelecektir. Eğer müzakerenin kısa olmasını tensip buyurursanız müzakeresi, münasip görülenleri hiç okumayalım, havale edelim. Reddi münasip görülenlerden Heyeti Alinizce tensibolunacaklar bulunursa onu da havale ederiz. (Muvafık sesleri)

1. — *Sabık Meclisten müdevver evrakın lüzumlu ve lüzumsuzları hakkında, Kanunu Esasi Encümeni mazbatası*

Riyaseti Celileyne

Riyaseti Celilenin 18 Ağustos 1339 tarihli ve 21/100 numaralı tezkeresi mucibince geçen devreden müdevver yedi kıta teklifi kanuni encümeni âcizanemin 28 Ağustos Salı günkü celsesinde

müzakere edildi. Bunlardan 2/412 numaralı Bozok Mebusu Sırrı Beyin bâzı Vekâletlere ait umur ve muamelâtı Devlet, Mecliste bulunan ve muamelâtı mezkûre ile işğal eden encümenler rüesası ve müdirana mütâallik hususatın işbu encümenlerin heyeti umumiyesi tarafından ifa olunacağına dair teklifi kanunisinin Vazife ve Mesuliyeti Vükelâ Kanunıyla bittevhit o suretle encümen ruznamesine ithaline ve 2/389 numaralı İzmit Mebusu sabıkı Sırrı Beyin Matbuat ve İstihbarat Müdüriyetinin bir vekâlet şeklinde idaresine dair teklifi kanunisinin 2/183 numaralı Kırşehir Mebusu Yahya Galib Bey tarafından mûta mebusanın kontratoculukla âdemîştigalleri hakkındaki teklifin ve 2/50 numaralı Meclise iltihak etmeyen âza hakkında Burdur Mebusu sabıkı İsmail Subhi Beyin teklifi kanunisinin ve 2/37 numaralı Sivas Mebusu sabıkı Mustafa Taki Efendinin vermiş olduğu intihabı mebusana dair teklifi kanunisinin ve 2/26 numaralı Makamı Saltanat ve Hilâfetin hukukuna dair Karahisarı Şarki Mebusu sabıkı Mustafa Beyin teklifi kanunisinin ve 2/428 numaralı Bitlis Mebusu sabıkı Yusuf Ziya Bey ve rüfekası tarafından Meclisin içtimaatına ve âzanın tahsisatına ve sairere dair verilen teklifi kanuninin ve 2/615 numaralı İntihabı Mebusan Kanununa bâzı mevaddın ilâvesine dair Saruhan Mebusu sabıkı ve Cebelberek Mebusu Lâhikî Avni Beyin teklifi kanunisinin ve 3/4 ve 4/89 numaralı Kütahya Mebusu sabıkı Cemil Bey tarafından kendi maaş hakkında ita kılınan tahririnin ve 2/610 numaralı Bolu Mebusu sabıkı Zonguldak Mebusu lâhikî Hilmi Bey tarafından verilen ağalık hakkındaki teklifi kanuninin ve 4/223, 322, 321, 310, 168 numaralı Meclis celseleri hakkında Kütahya Mebusu sabıkı Cemil Bey ve rüfekâsının teklifi kanunisinin müzakerelerine lüzum olmadığına ve 2/173 numaralı Bolu Mebusu sabıkı merhum Yusuf İzzet Paşa tarafından Heyeti Vekilenin Vazife ve Salâhiyetine dair verilen teklifi kanuninin ve 4/46 numaralı Saruhan Mebusu sabıkı Refik Şevket Beyin idareye taallük eden hususatın ne şekilde kesbi katiyet edeceğine dair olan tahririnin ve 2/662 numaralı Van Mebusu sabıkı Haydar Beyin İntihabı Mebusan Kanununda vukubulacak tadilât hakkındaki teklifinin ve 4/246 numaralı Kanunu Esasinin kırk sekizinci ve yetmiş dokuzuncu maddelerinin tefsirine dair olan sabık Kanunu Esasi Encümeni mazbatası-

nın ve 2/173 numaralı İcra Vekillerinin sureti intihabına dair olan kanun lâyihasının Vazife ve Mesuliyeti Vükelâ hakkındaki teklifi kanuni ile birleştirilerek o suretle encümen ruznamesine ithaline ve 2/422 numaralı Gelibolu Mebusu Celâl Nuri Beyin Nizamnamei Dahilî hakkındaki teklifinin teşekkül eden Nizamnamei Dahilî Encümenine itasına müttefikan karar verilmiş olduğu arz olunur efendim.

Kanunu Esasi Encümeni Reisi Mazbata Muharriri

Menteşe Mebusu

Gelibolu Mebusu

Yunus Nâdi

Celâl Nuri

Kâtip

Dersim Mebusu

Feridun Fikri

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Efendim! Huzurunuzda gelmek üzere iken arkadaşlardan işittiğim bir fısıltıyı arz edeyim. «Vazgeç canım, böyle şey olur mu?»

Arkadaşlar! Her defada tekrar etmekten artık kendim de usandım. Maatteessüf bendeniz bu kürsüden yine söyleyeceğim ki; efendiler; ender olarak veyahut sık olarak arz ettiğim tekliflerin mevzuları hiçbir zaman yeni değildir. Bu Ağalık ve saire gibi unvan bahsi belki bundan yirmi sene evvel yazılmış bir eserimde bile bulunacaktır. (Gürültüler) Ne olmuş? Ben bir tahrir vermişim, bir teklifi kanunide bulunmuşum. Okunan şu listeye nazaran falan encümen de lüzumu olmadığından bahsile Meclisi Âlinize sevk ediyor. Bugün burada müdafaatta bulunacağım. Hakkım mıdır, değil midir?

Arkadaşlar! Kanunun derecesi lüzumunu evveleminde yalnız şu noktadan huzurunuzda arz ederim ki Gazi Paşa Hazretleri... (Ayak patırtıları) Korkmayınız arkadaşlar! Üzerinizde beylik de paşalık da kahr. Gazi Paşa Hazretleri Kânunsânî tarihinde gazetecileri toplayıp kendilerine Halk Fırkasının esaslarına umdelerine dair malûmat veriyorlar. Ben de ertesi sabah bu kanunu tanzim ediyorum. Arkadaşlar! Hattâ Gazi Paşa Hazretlerine onun bir suretini arz ettim. O eserime ahali hâkimliği unvanını vererek, bundan yirmi, yirmi beş sene evvel neşrettim ve bunun bir sureti olan risaleciği de takdim ediyorum ve diyorum ki : Mademki halkçılığa ciddi bir surette başlanmıştır, o halde ilk adım bu olacaktır. Evet efendiler! Hâkimiyeti Millîye'yi ilk evvel ilân eden sizler neden o hâkimiyet esa-

satından olan müsavacı gözetiyorsunuz da sonra neden bu memlekette muhtelif unvanları kabul ediyorsunuz? Bunun neden sırası değildir? (Müzakere kâfi sadaları) Neden bu Hilmi bazan ağa, bazan efendi, bazan bey oluyor? Soruyorum sizlere efendiler!

IHSAN B. (Cebelibereket) — Neden ağa oluyor?

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Efendiler geçen gün burada bir misal zikretmiştim. Birini tezlil için efendi diyordunuz. Fakat diğerlerinin kaderini ilâ için meselâ birtakım şehzadelere efendi diyordunuz. (Gürültüler) Hangisi büyüktür? Sorarım? (Ayak patırtıları)

RUŞEN EŞREF B. (Afyon Karahisar) — Efendim! müzakeratımızın kıymeti, vaktin kıymetiyle mütenasibolmalıdır. Niçin bu kadar vakit geçiriyoruz.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Arkadaşlar! Müsaade ederseniz ben kanunumu istirdaderim. Çünkü reddedeceksiniz. Çünkü ağalıktan korkuyorsunuz. Halbuki o büyüktür. (Gürültüler), (Reye sesleri)

REİS — Efendim! Hilmi Bey esasen takrir-

lerini geri alıyorlar. Onun için mesele kalmadı. Yalnız encümenin mazbatasını reye koyuyorum. Encümenin mazbatasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

2. — *Sabık Meclisten müdevver evrakin lüzumlu ve lüzumsuzları hakkında Maarif Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim! Maarif Encümeninin mazbatası vardır. Okunacak :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine  
18.8.1339 tarih ve 21/93 numaralı tezkeri celileleri cevabıdır :

Sabık Meclisten müdevver olup encümenimize tevdi olunan on kıta evraktan sekizi merbut cetvelde gösterilen esbap dolayısıyla şayanı müzakere görülmemiş ve ikisi muhtacı tetkik ve müzakere görülmüş olduğundan mukatazası ifa edilmek üzere evrakı varide takdim kılınmıştır efendim.

Maarif Encümeni Reisi .  
İstanbul Mebusu  
Abdürrahman Şeref

**Geçen Meclisin «Maarif» Encümeninde olup da encümence şayanı müzakere görülenler**

Sıra No.	Kavanin Kalemi kayıt No.	Hulâsası	Muamelesi
4	2/545	Maarifi umumiyenin tensik ve tanzimi hakkında Kozan Mebusu Mustafa Beyin teklifi	İhtiva ettiği esas fikirlerin ehemmiyetine binaen şayanı müzakere görülmüştür.
8	2/155	Mekâtibi âliye ve tâliyeden mezun olanların iki sene müddetle köy muallimliklerinde mecburen istihdam edilmelerine dair	Esas itibarıyla şayanı müzakere görülmüştür.

**Geçen Meclisin «Maarif» Encümeninde olup da şayanı müzakere görülmiyen evrak**

1	2/539	Eytam mektepleri muallimîn ve muallimatı tarafından verilecek aidatı tekaüdiyenin kabulüne dair teklifi kanuni	Cemaat mektepleri mekâtibi hususiyeden mâdüt ve mevcut talimatname ahkâmına tâbi olup ayrıca muameleye lüzum olmadığından şayanı müzakere görülmemiştir.
2	2/270	Medarisi ilmiyenin ıslahı hakkında Siird Mebusu Salih Efendinin teklifi kanunisi	Mesele esaslı olduğundan memleketin maarifi umumiyesine ait kanunlar ve teşkilât mevzuu bahseldüğü vakit bu husus halledileceğinden şayanı müzakere görülmemiştir.

Sıra No.	Kavanin Kalemi kayıt No.	Hulâsası	Muamelesi
3	2/540	Şark milletlerine mahsus lisanîyat mektebi küşadı hakkında Erzurum Mebusu Nusrat Efendinin teklifi kanunisi	Memleketin maarifi umumisine ait kanunlar ve teşkilât mevzuubahsolduğu sırada Maarif Vekâletince lisanların tedrisi meselesi teemmül edileceğinden şayanı müzakere değildir.
5	1/141	Mekâtibi idadiye heyeti idare ve talimiyesinin azil ve nasbı hakkında İera Vekilleri Heyeti Riyasetinin tezkeresi	Bu mesele evvele Vekâlet tarafından halledilmiş olduğundan şayanı müzakere değildir.
6	4/135	Darümualliminlerin medarisi ilmiye ile tevhi'di hakkında Konya Mebusu Ömer Vehbi Efendinin teklifi	Maarifi umumiye teşkilâtı ilerde mevzuubahsolacaktır. Şayanı müzakere görülmemiştir.
7	4/183	Evlâdı şühedanın terfih ve terbiyesi hakkındaki teklifi kanununin müstaceliyetle müzakeresine dair	Evlâdı şühedanın tercihan mekâtibi leyliyyeye meccanî olarak kabulü takarrür etmiş olduğundan müzakeresine lüzum kalmamıştır.
9	2/438	Ankara'da Hukuk Mektebi küşadı hakkında Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin teklifi kanunisi	Darülfünun teşkilâtı bilâhara daha esaslı bir surette müzakere edileceğinden şayanı müzakere görülmemiştir.
10	1/205	Silâh altına davet edilen muallimler hakkında	Seferberlik hitam bulmuş olduğundan mesele halledilmiştir. Şayanı müzakere değildir.

REİS — Efendim! Maarif Encümeninin mazbatasını hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sedaları)

Maarif Encümeninin mazbatasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — *Sabık Meclisten müdevver evrakın lüzumlu ve lüzumsuzları hakkında Lâyiha Encümeni mazbatasını*

REİS — Efendim! Lâyiha Encümeninin mazbatasını vardır. Okunacaktır.

#### Riyaseti Celileye

Sabık Meclisten müdevver evrakın bittetik lüzumlu ve lüzumsuz kısımlarını havi tanzim kılınacak mazbatanın Heyeti Umumiyenin tasvibine arzına ve saireye dair Riyaseti Celilelerinin 18.8.1339 tarih ve 2/85 numaralı tezkeresi üzerine encümenimizce icra kılınan tetkikat neticesinde evrakı mezkûreden lüzumlu olanlarla olmyanlar bittefrik olbapta tanzim kılı-

nan iki cetvel merbutan arz ve takdim kılınır efendim.

Lâyiha Encümeni Reisi Mazbata Muharriri  
Emin Ahmed Saki

Kâtip  
Necib

#### Müzakeresi lüzumlu olanlar

702 Nafia Vekâletiyle Çester arasında akdedilen mukaveleye dair

626 Mekâtibi tâliyeye evlâdı şüheda ile mahallî Hükümetçe fakrû zarureti tahakkuk eden talebe ve tâlibatın meccanen kabulü hakkında

186 İdam kararlarının Meclisi Âlice badet-tasdik infazı lüzumuna dair

596 Şûrayı Devlet teşkili hakkında

700 İstirdadolunan mahallerdeki vergilerin affı hakkında

587 - 588 1 Teşrinisaninin idi millî addine dair

- 695 Maden ocakları ihracatı hakkında  
 696 Petrol imtiyazlarının sureti itası hakkında  
 711 Çarşamba kasabasında câri Kör\*İrmak bataklığının teybisi  
 660 Müfettişlerin ikamet yevmiyeleri hakkında

- 655 İnönü Muharebesinde şehit düşen Fırka Kumandanı Nâzım Bey validesine maaş tahsisi hakkında  
 71 Van'da bir medrese küşadı hakkında  
 637 Bahriye Vekâleti teşkili hakkında  
 686 Belediye rüesasının ticaret ve âşar il-tizamından memnuiyetlerine dair.

Müzakeresine lüzum olmyanlar

Esbabı mucibe

- 292 Belediye Mecalisinin sureti intihabı hakkındaki Kanunun on dokuzuncu maddesinin tefsirine dair  
 712/ Kütahya Mebusu Haydar Beye hidematı  
 713 vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında  
 697 Maadin ve fabrikalarda Türk mühendisi istihdamı hakkında  
 794 Devlet hizmetinde müstahdem her türlü şaibeden âri olup yirmi seneyi ikmal edenlere verilmek üzere vukubulan müracaatları üzerine Gümüş Şeref madalyası tesisi hakkında  
 670 Karadeniz sahiline ithal edilecek mısır ve mısır unlarından alınmakta olan Gümrük Resminin tarifedeki resmî aslıye tenzili hakkında  
 247 Nisabı Müzakere Kanunu  
 692 Mücahedei millîye esnasında düşman tabirâtından ve bundan mütevellit taaddiyattan müteessir olan ahalinin zararlarının Hükümetçe telâfi edilmesine dair  
 701 Nafia Vekâletinin Müdüriyeti Umumiyyeye kalbi hakkında  
 518/ İktisat Vekâletinin müdüriyete tahvili hakkında  
 519 kında  
 636 Mecidiye aksamının tedavülü hakkında  
 622 Bitlis ve civarı ahalisinin Temettü vergilerinin affı hakkında  
 631 Kendi arzu ve ihtiyariyle memaliki eenebiyeye giden hıristiyanların terk ettikleri emlâke tasarrufları hakkında  
 630 Gerek müstebdiyati temyiziye ve gerek hususati saire için devarirde içtima edecek komisyonlar âza ve rüesasına hakkı huzur olarak ücret itasına dair  
 531 Zahire ihracının men'î hakkında

Teklifi kanuni mahiyetinde görülemediğinden şayanı müzakere görülmemiştir.

İstisnai muameleyi müstelzim esbabı makbule görülmemiştir.

İmtiyazatı hususiye ile müesses olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

Madalya hakkında ahkâmı mevzua bulduğundan yeniden madalya ihdası birtakım te-kellüfatı bâdi olacağından şayanı müzakere görülmemiştir.

Bu misillû resimlerin tenzilini mucip esbab zâil olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

Bu bapta ahkâm mevcud olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

Bu misillülere Hükümetçe imkân nispetinde muavenet gösterilmekte olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

Teşkilâtı Esasiye Kanuniyle kabili telif görülmediğinden şayanı müzakere olmadığı. Halen şayanı müzakere görülmemiştir.

Menafii iktisadiye ile kabili telif görülmemiştir.

Tekâlifin istisnaen ve hasren affı muvafık görülmemiştir.

Bu bapta ahkâmı mahsusa olduğundan şayanı müzakere değildir.

Ahkâmı mevcudenin tağyirine bir sebep görülmemiştir.

Ahvali mânia zâil olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

- 653 Medine mücavirlerine maaş itasına dair
- 657 Jandarma efrad ve zâbitanın, bilâbedel alınması memnu olan yem ve yiyeceği parasız aldıkları takdirde karye muhtarı tarafından tanzim kılınacak zabıt varakası üzerine bedelinin ilk maaşlarından kat'ı hakkında
- 6439/ Bursa Müdafaai Milliye Merkez Tabur Ku-
- 644 mandanı şehit Hacı Tevfik ve Ali beyler ailesine hizmetatı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında
- 617 Avans Kanunu
- 673 Hiyaneti vataniye cürmüne ait ilâmatın Mahkemei Temyize tetkikine dair
- 685 Dersim'de Darümuallimîn ve mektebi iptidai ve sair umuru Nafia tesisi için 1339 senesi bütçesine yarım milyon tahsisat ilâvesine dair
- 687 Efradı ahali tarafından makamâtı resmiyeye vukubulacak müracaatların bizzat ve bilvekalâle vukubulması ve rehberlik edenlerin tecziyesi hakkında
- 2/529 Muradiye kazasının lâğvına dair
- 616 Harbî Umumî müsebbiplerinin ve memleketi aç bırakanların icrayı muhakemeleri hakkında
- 2/656 Harekâtı milliyeye iştirak eden Komiserlikten müstafi Ahmed Hamdi Efendi ailesine hizmetatı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında
- 2/709 İzmir Guraba Hastahanesi Sertabibi Mustafa Enver Beye hizmetatı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında
- 2/708 Trabzon Mebusu Merhum Ali Şükrü Bey ailesine hizmetatı vataniyeden maaş tahsisi hakkında
- 688 Bizzat nüfusları kaydettirenlerden ceza alınmamasına ve memurini Hükümet tarafından derdest ve mektumiyetleri ispat edilenlerden cezayı nakdî alınmasına ve devairi Hükümete müracaat edenlerle kazalar arasında geçit ve güzar edenlerin nüfus tezkerelerini beraber taşımalarına dair

Avans Kanununa münafi görülmüştür. Tekellüfatı müstelzim olduğundan şayanı kabul görülmemiştir.

Mucibi istisna fevkalâdelik görülmemiştir.

Teklifi vâkı son Avans Kanunundan mukad-dem olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

Kanunu mezkûrun maddei mahsusası muâharen tadil edilmiş olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

Filhal idareî hususiyeye ait hususuttandır.

Ahkâmı cedide vaz'ını müstelzim görülmemiştir.

Taksimatı mülkiyeye dair Dahiliye Vekâletince mukarrer olan muamele neticesine değin halen şayanı müzakere görülmemiştir.

Ahkâmı umumiyeye tâbi ve binaenaleyh mahakim mevcud olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

Harekâtı milliyeye iştirak istisnaî muameleye sebolamıyacağından şayanı müzakere görülmemiştir.

İstisnaî muamele ifasına zaruret görülmemiştir.

İstisnaî muamele ifasına zaruret görülmemiştir.

Ahkâmı mevzua temini maksada kâfi olduğundan şayanı müzakere görülmemiştir.

689 Ekmeklerin tartılarak satılması hakkında

661 Hareerrahtan yüzde kırk tenzili hakkında

699 Trabzon Gönüllü Tabur Kumandanı Atâ Efendiye mukaddema muvasat fashından tahsis kılınmış olan dokuz yüz kuruşun hidematı vataniye fashına naklen ve tarihî kat'ından muteber olmak üzere yeniden tahsisi hakkında

REİS — Efendim! Lâyiha Encümeninin mazbatası hakkında söz istiyen var mı?

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim! Şayarı müzakere görülmiyen tekâlif arasında arkadaşımız Haydar Beye maaş tahsisi hakkındaki lâyihamın da şayarı müzakere olmadığı görülüyor. Halbuki Haydar Bey, Kütahya Mebusu sabıkıdır. Gerek geçen Mecliste ve gerek İstanbul Mebusanında mütemadiyen mebusluk vazifesini ifa etmiştir. Zavallı arkadaşımıza son defa Kayseri'ye azimetinde vazife başında nuzul isabet etmişti. - Bendeniz orada idim - vazifesi başında iken felce uğramıştır. Cenabı Hak şıfayı âcîl ihsan buyursun. El'an bu arkadaşımız hastadır, yatıyor. Senelerden beri mebusluk etmiş olan ve bir gûna medarı maişeti olmıyan ve ailesi de kesir olan bir arkadaşına muavenet, zannedirim, lâzimedendir. Onun için bunun müzakeresini bendeniz teklif eylerim. (Kabul sesleri)

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Benim de sözüm vardır. Bu mazbataya dair.

REİS — Efendim! Yalnız Haydar Beye aidolan kısım müzakere ediliyor. Onun hakkında söz istiyorsanız buyurun!

Efendim! Haydar Bey hakkındaki mazbata için Mazhar Bey lâzımgelen izahatı verdiler. Bunun lüzumlu olmasını... (Mazbata Muharriri izahat versin sesleri)

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Efendim! Bunun gibi daha emsal vardır. Hepsî aynı esbabı dermeyeran edilerek ve aynı icapla şayarı müzakere görülmemiştir. Zaten herkes, her memur ve her zâbit vazife başında ölür. İstisnâ muamele yapmak doğru değildir. Herkes ifayı vazife esnasında şehid olur. Her memur vazife

Belediye meclisinin vazafinden olduğundan şayarı müzakere görülmemiştir.

Bu bapta müttehaz karara tevfiakan icrayı muamele edilmekte olduğu cihetle şayarı müzakere görülmemiştir.

Mezkûr muhassas maaşın hidematı vataniye fashına naklini mucib sebep görülmemiştir.

başında ölür. Bunların kanunen muayyen olan haklarını vermelidirler; bahusus bunun altı kadar emsali vardır. Bu emsal aynen müzakere edilmek lâzımdır. Yoksa şu veyahut bu hakkında istisnai muamele doğru değildir.

İSMET B. (Çorum) — Efendim! Lâyiha Encümeninin mazbatasında lüzumsuz gösterilen tekâlifi Nizamnamei Dahilîmizin ahkâmına göre zaten keenleniyekündür. Heyeti Aliyenizin bu bapta kararı yoktur. Çünkü teklif sahipleri bulunmadıkça o teklifler keenleniyekündür. Binaenaleyh lüzumunu dermeyeran eden arkadaşlar bu teklifi istishabederlerse yeniden Heyeti Aliyeye kanun lâyihası verebilirler. Doğrudan doğruya istishabederler.

RAGİB B. (Kütahya) — Haydar Bey hakkındaki teklifte bendenizin de imzam vardır. Üzerime alıyorum.

İSMET B. (Devamla) — Müsaade ediniz yine alabilirsiniz efendim. Arkadaşlar onu istishabederler ve teklifi tekrar ederler, Lâyiha Encümenime gider ve Lâyiha Encümeni icabeden tetkikatını ifa eder ve ondan sonra şayarı müzakere görürse aidolduğu encümenine gider. Binaenaleyh Lâyiha Encümeninin lüzumsuz dediği evrak arasında lüzumlular da varsa ve sahipleri de burada yoksa onlar da keenleniyekündür. Binaenaleyh Lâyiha Encümeni lüzumludur bile dese arkadaşlardan biri istishabetmedikçe Heyeti Aliyeniz lüzumlu diyemez. Çünkü ahkâmı sarıha mevcuttur. Lâyiha Encümeni, Nizamnamei Dahilînin bu husustaki ahkâmını ben zannediyorum ki, o kadar nazarı dikkate almamıştır, zaten bunların Heyeti Umumiyyeye gelmesine de lüzum yoktur.

REİS — Efendim! Müsaade buyurulur mu? Malûmu ihsanınız bir meselei fevkalâde karşısında kaldık, evvelki Meclisten müdevver birçok evrak vardı. Heyeti Umumiyeniz bu meseleyi mevkii müzakereye koydu ve bir karar verdi. O kararda dedi ki; encümenler bu evrak içinde şayestei müzakere olanlarla olmyanları tetkik ve tefrik etsin. Bu karar verildikten sonra Nizamnamei Dahili mucibince şöyle yapılması lâzımdır veya değildir, denilmesi vâridolmasa gerektir. (Olmaz sesleri)

İSMET B. (Çorum) — O, 36, 37 nei maddeler hakkındadır.

REİS — Şimdi efendim! Encümen tetkikatını ikmal etmiş, lâyihaları tefrik etmiş, bunlardan encümenin lüzumsuz gördüğü bâzi teklifleri arkadaşlarımızdan bir kısmı şayanı müzakeer görerak itirazatta bulundular. Şimdi zannederim ki, bu itirazat üzerine o maddeler üzerinde müzakereler icra edilmek lâzımdır. Şimdilik Haydar Bey hakkında olduğu gibi bâzi arkadaşlarımızın takrirleri de mevcuttur dediler. Onlar hakkında da arkadaşlarımız beyanı mütalâa ederlerse bunları da ayrı ayrı reye koyacağım. Haydar Bey hakkında başka söz istiyen var mı efendim? Efendim takririn encümenca tetkiki icabeden lüzumlu evrak listesine geçirilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın (Ekseriyet yok sesleri) Kabul olunmadı efendim.

MAHMUD CELÂL B. (İzmir) — Efendiler! İsmi daima hürmet ve gufranla yâd etmek mecburinde bulunduğum aziz bir arkadaşımın, İzmir ve havalisinin kahramanlığına şahid olduğu Muhterem Hamdi Beyin ismini burada duydum. Encümen hidematı milliyede bulunmaklığın daha doğrusu milletin istiklâlini kurtarmak için yapılacak fedakârlığın istisna teşkil etmiyeceği mülâhazasıyla bu muhterem zatın ailesine Meclisin yapacağı mürüvveti çok görüyor. Efendiler! Her millet istiklâli için uğraşanları asırlarca sonra tevkir eder ve yine asırlar geçtikten sonra tevkir için vesile arar ve bulur. Hamdi Bey İzmir işgalini mütakıp milletin o elemli günlerinde Yunanlılara karşı ilk kurşunu atan bir kahramandır. (Doğru sesleri) Hamdi Bey sizin bildiğiniz Hamdi Bey değildir. Hamdi Bey İzmir havalisinden kopup gelen kaatil sürülerine karşı ilk mukavemet hissini millete telkin eden ve Denizli'de teşkil ettiği bir

müfreze ile mücadeleye devam eden aziz bir ruhtur. Efendiler. Hamdi Bey mücadeleye devam ettiği müddetçe bütün emellerinden, şahsî işlerden ihtiraz etmiş ailesine karşı yapacağı bütün hizmetlerden müstağni olarak yalnız ve yalnız millet ve memleketin selâmeti için uğraşmış hamiyetli bir zattır. Eğer Hamdi Bey bugün berhayat olsaydı; Meclisi Âlinizin kendisini tevkir için vereceği en büyük rütbeye, en büyük talfife mazhar olacaktı. Ne çare ki, ecel onu aramızdan almış bulunuyor. Fakat Hamdi Bey millete yapmış olduğu nâmütenahi hizmetler, kahramanlıklardan sonra aramızdan ayrılarak bize dul kalmış bir aile, yetim kalmış bir çocuk bırakıyor ve temin ederim ki, onlar bugün nanparaya muhtaçtır. Ben bu vâdide uzun söz söylemeyi arzu etmiyorum.

Efendiler! Hamdi Bey sizin huzuruza gelip de ispatı vücudetmiş olsaydı mutlaka kendisini tebeil edecektiniz. Fakat ailesinin göz yaşlarını dindirmek için hiç olmazsa hakkında verilen lâyihayı şayanı müzakere görünüz ve eğer reddolunacaksa bunu salâhiyettar bir encümen reddetsin. Bunu Muvazenei Maliye veya Müdafaai Milliye Encümeni reddetsin. Ailesinin hakikî kıymeti tezahür etsin. (Takriri üzerine alınız sesleri) Zaten teklif sahibi bendenizim efendim.

VÂSİF B. (Saruhan) — Muhterem arkadaşlar! Vazife uğrunda ölmek herkesin boreudur. Arkadaşlar buyurdular ki, vazife uğrunda ölmek istisnâ bir muameleyi icabettirmez. Bu fikre iştirak ediyorum. Yalnız arkadaşlar bâzi vazifeler yapılmıştır ki, o vazifeyi yapanlar kendilerini feda ettikleri zaman birçokları onu ihmal etmişlerdir. Hamdi Bey İzmir'in hini işgalinde ve işgalin akabinde müstevli ve akur kuvvetlerin kendi ailesine, arazisine yaptığı taarruza rağmen hiçbir şey düşünmiyerek ve hiçbir taraftan emir almayıarak yalnız vicdanından duyduğu davete icabet ederek müsellâh çeteler teşkil etmişti, ilk defa Yunan kuvvetinden Aydın'ı kurtaran Hamdi Beydir.

İBRAHİM SÜREYYA B. (İzmit) — Fevkalâde bir surette.

VÂSİF B. (Devamla) — Tasavvur ediniz ki efendiler! İzmir etrafında taazzu ve teşekkül eden cephenin fiilen mebdei Aydın'ın istirdadılır. Aydın'ı istirdadeden, Yunanlıları tedhis eden, müstevli kuvvetleri durduran ve bu hare-

keti 40 : 50 tüfekle yapan bu fedakâr zattır. Memleketin selâmeti için resmî kuvvetlere, resmî emirlere tâbi olarak değil - çünkü askerî hiçbir vazifesi yoktu, komiserdi - memleketin, milletin duçar olduğu fecaat karşısında duyduğu azap ve ezanın saikiyle bu azîm hizmeti gören kahraman için Meclisi Âliniz muhakkak bir istisnâî muamele yapması lâzımdır. Binaenaleyh Hamdi Beyin hidematı vataniyesi karşısında istisnâî bir muamele yapmanızı rica ediyorum. (Kabul sesleri)

FAİK B. (Tekirdağ) — Efendiler! Hamdi Bey merhumun fedakârlığının en yakın ve en tam şahidi olmaktığım itibariyle kendisinin memleket hakkında sebk eden hidematını şimdiye kadar borcum olduğu nispette yapamadığımdan dolayı onun huzuru mânevisinde istifayı kusur mecburiyetini hissediyorum.

MAHMUD CELÂL B. (İzmir) — Bravo Faik Bey. Vazifenizi bildiniz.

FAİK B. (Devamla) — Efendiler! Bugüne kadar bunu burada mevzuubahsetmeye mâni olan şey ahvali sıhhiyemdi. Arkadaşlar bilir. Ondan sonra sair esbabı meşruam da vardır. Yunan kuvvetleri İzmir'i işgal ettiği zaman bendeniz Denizli Mutasarrıfı bulunuyordum. Hamdi Bey benim yanımda komiserdi. O günlerde memleketin kurtarılması için bir kısmı burada mevcudolan arkadaşlarla, burada yaptığımız gibi, müşaverede, hasbuhallerde bulunduk. Birçok ümitsizlikler, birçok müşkilâtlar karşısında bulunduğumuz zamanda merhum on iki kişilik bir müfrezenin kumandanlığını bizzat gönüllü olarak deruhde etti. Bendeniz de gördüm, efendiler! Bu Hamdi Bey arkadaşlarıyla beraber evvelâ Menderes müdafaa hattını tesis etti. Oradaki mesaisiyle düşmana lâzımgelen tesiri yaptı. Ve en evvel Nazilli'yi istirdadetti. Hatırlayınız ki, Hamdi Beyin meydanı mücadele ve mücahedeye atıldığı tarih 6 Haziran 1335 senesidir. Denilebilir ki, herkes vazife vataniyesini ifaya mecburdur. Herkes vazife vataniyesini ifa ettiği sıralarda hiç kimseden ve vatandaşlardan bir hak talebedemez. Evet doğrudur. Fakat, düşününüz o tarihi ki, o vakit vazaifi vataniye ne kadar mühimdi. Ve ona tâlip ve rağbolanların adedi kaç kişi idi? Bu kadar ağır şerait içinde, bu kadar ağır ve tehlikeli bir vazife vataniye ve bir vazife milliyeyi

deruhde etmek milletin kalbinde hakikî bir minnet ve hümmet hisleri uyandırmak için kâfidir. Hamdi Bey merhum, millî harekâtın mukaddematından, muntazam ordular teşekkül edinceye kadar mücadeleye devam etmiş ve kendisine her verilen vazifeyi yapmış ve her icabeden vazifeye, kimseye sormadan koşmuştur. Heyeti Muhteremenizden çok rica ederim, bu kadar kahraman ve fedakârlığını çok yakından bildiğim ve gaybubetinden dolayı pek çok müteessir olduğum bu arkadaşın ailesi hakkında söz söylendiği zaman çok müteheyyicim. Binaenaleyh, ona karşı olan hürmetimi buradan ifa edemeyeceğim; en müstesna zamanlarda, en müstesna kahramanlıkları göstermekten çekinmiyen bu arkadaşın ailesinin ihtiyacının lâzım olduğu kadar tehvîn etmek lütfunu deriğ etmeyeniz efendim! (Reye, sadaları)

REİS — Efendim, başka söz isteyen var mı?

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Refikî Muhteremimiz İsmet Beyefendinin Nizamnameye istinaden beyanatına evvelce Meclis kararıyla cevap verilmiştir. (O, geçti sesleri) Şimdi encümen istihlâf ettiğimiz Meclis âzasından bâzı zevatın - Ruhları şâdolsun - ailesine maaş tahsisi teklifini nâlık teklifatta bulunmuşlar, şimdi bu zevatın memlekete mucibi mükâfat ne gibi hidematı sebk etmiş olduğuna alâ veçhittafsil Meclisi Âliniz muttali değildir. Binaberin Haydar Bey ve diğer Hamdi Bey gibi zevat hakkında rüfeka izahat verdiler. Bendenize Mebus Kâzım Efendi Hazretlerinin mütalâası veçhile şayanı müzakere görülmiyen altı, yedi isim geçiyor, bunların umumu hakkında muvafık ve müsavi bir karar verilmesi icabedeceği kanaatindeyim ve bunun icrası hakkında bir karar itası muvafık olacağını arz etmek istiyorum.

OSMAN NURİ B. (Bursa) — Pek muvafık.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim, bu lâyiha ve emsali Levayih, Encümeninde müzakere ediliyordu. Bendeniz de o vakit encümeninde bulunuyordum. Encümen Mazbata Muharriri Bey encümen namına ses çıkarmıyor. Bendeniz şahsım namına mütalâamı arz edeyim. Meclisin ilk devresinde bu gibi hidematı vataniyeden dolayı maaş tahsisi müracaatleri tevali etti. Ve onun üzerine Meclisi Âli - zannederim - bir karar ittihaz etmişti ki, (Böyle her teklifi

nazarı itibara alarak vatanî bir vazifenin ifası dolayısıyla her arzu edilen bir adama hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi doğru değildir. Çünkü, hidematı vataniye tertibi, demek kaydihayat şartıyla maaş demektir. Böyle ailelerine maaş verilmesi teklif edilen zevat alekser memurdur. Bunlar ihtimal ki, eytam ve eramiline kanunen maaş tahsis edilebilecek kadar bir müddet hizmet edebilmişlerdir. Hükümet bunu nazarı dikkate alsın, bunların eytam ve eramiline her mucibi kanun maaş tahsis etsin ve bundan böyle de bu şekle nihayet verilsin, diye Meclisin bir kararı sebkât etmiştir, zannederim. Avans Kanununun birisinde de, (Hidematı vataniyeden maaş tahsisi muayyen ve mahduttur ve bundan sonra da maaş tahsisi kanunu mahsus ile mümkündür.) diye bir kayıt da vardır.

ŞEFİK B. (Trabzon) — Efendim, bu listede gösterilen zevata istisnâ muamele yapılmamak için bu teklifler reddedilmiştir. Gösterilen esbabı mucibe budur. Şimdi ise bâzı zevata istisnâ muamele yapılacağına dair bir cereyan vardır. Şu halde cümlesi tetkik edilsin ve herkesin memlekete yaptığı hizmet tetkik edildikten sonra ona göre hepsi hakkında bir karar verilsin.

REİS — Hamdi Efendi hakkındaki teklife dair başka söz istiyen var mı, efendim? (Yok, sesleri) Ahmed Hamdi Efendinin ailesine maaş tahsisi hakkındaki lâyiha'nın diğer listeye nakli hakkında bâzı arkadaşlar izahat verdiler. Müsaadenizle reyî âlinize vaz'edeceğim, kabul buyurulursa diğer listeye nakledeyiz. (Altısı birden, sesleri) Şimdi sıra ile tertibediyoruz, efendim.

OSMAN NURİ B. (Bursa) — Sıraya lüzum yok efendim, teklif vardır.

REİS — Efendim, müsaade buyurun. Mesele tavazzuh etmiştir. Diğerlerinin isimleri okunduğunda ayrı ayrı müzakere edersiniz.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Reis Bey bu ret zavallı Haydar Bey'e mi idi? Diğerleri toptan kabul ediliyor.

REİS — Efendim, lâyiha'nın reddedilmesi Haydar Bey hakkında ikinci bir teşebbüs yapılmasına mâni değildir. Haydar Beyi cidden ben de severim. Bunu arzu eden arkadaşlarımız diğer bir teklifte bulunurlar. Şimdi efendim, Ahmed Hamdi Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş itasına dair...

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Reis Bey!

REİS — İstirham ederim, müsaade buyurun! Müzakereyi kâfi addettik.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Efendim «Tekrar takrir veriniz» buyuruyorsunuz?

REİS — Müsaade buyurun efendim.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Bu kabil değildir. Nizamnamei Dahili de buna mâni olacak kayıt vardır. Senesi içinde reddedilmiş diyeceksiniz.

REİS — Müsaade buyurun efendim, müzakereyi kâfi gördük.

Ahmed Hamdi Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair olan kanun teklifinin diğer listeye nakline muvafakat buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edildi efendim.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Efendim bendeniz geçen devrede jandarma maaşatının tezyidi hakkında bir kanun müzakere edilirken, jandarma maaşatının tezyidi kabul olunduğu sırada bir takrirle o kanuna bir madde ilâvesini teklif etmiştim. Ve bu takririmde, mademki artık jandarmalar derecesi kifayede maaş alacaklardır, köylülerden bilâbedel yem, yiyecek almazlar, bilâbedel alınması memnu olan bir şeyi aldıkları zaman her köyün heyeti ihtiyariyesi tarafından tanzim edilecek mazbata jandarma dairesine getirilsin ve o yiyecek ve yemin bedeli jandarmanın ilk alacağı muhassessattan ashabna tevdi edilmek üzere tevkif edilsin demiştim. Bu teklifin esas itibarıyla kabul olunmakla beraber müstakil bir teklifi kanunî mahiyetinde görülerek Lâyiha Encümenine havale edildi. Şimdi encümenence (tekellüfatı mucibolduğundan) kaydiyle - yani anlamadığım bir kelime, ne demek istiyorlar bilmem - tekellüfatı mucibolduğundan bahsile lüzumsuz olan listeye alınmış... Bendeniz ahaliye çok taallûku olan ve binaenaleyh ahali için adalet temin edecek olan bu lâyiha'nın şayanı müzakere olan lâyihalar arasına alınmasını ve bu suretle köylülerin derdine bir deva bulunmasını Heyeti Aliyeden rica ediyorum.

REİS — Efendim başka söz istiyen var mı?

ŞÜKRÜ B. (Devamla) — Zaten teklif sahibi bendenizim ve teklifimde de ısrar ediyorum.

**FERİDUN FİKRİ B.** (Dersim) — Efendiler bizden evvel Dersim Mebusu olan arkadaşlarımız tarafından bir takrir verilmiş, bu teklifin bâzı cihetleri kabili tatbiktir, bâzı cihetleri kabili tatbik değildir. Binaenaleyh yarım milyon lira istenilmiş, ne kadar olursa olsun. Dersim öyle bir mıntakamızdır ki tetkikat ve müşehadatımla kaani oldum, her halde orada ahalinin hukukunu muhafaza etmek, orada ıslahat yapmak üzere bâzı tanzimata lüzum vardır. Binaenaleyh bizden evvelki arkadaşların teklif ettiği bu lâyiha kanuniyeyi lüzumlu olan evrak meyanına ithal buyurunuz. Tetkik olunur, ve mümkün görülmezse ve muvafık görülmezse hicolmazsa encümeni aidi tarafından reddolunur. Binaenaleyh istirahat ediyorum, bunu lüzumlu evrak meyanına ithal buyurunuz. Islahata intizar eden halkın duygusu üzerine hüsnütesir icra eder. (Doğru sesleri)

**REİS** — Başka söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) O halde Şükrü Beyle Feridun Fikri Beyin tekliflerini reyî âlilerine arz edeyim.

Jandarma efradının yiyecek ve yem bedeli hakkındaki bu evrakın diğer lüzumlu olan evrak listesine ithalini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul olundu efendim.

**FERİDUN FİKRİ B.** (Dersim) — Reis Bey efendi Hazretleri yalnız Şükrü Beyin teklifini reye koydunuz. Bendenizin teklifini reye koymadınız. O ayrı bir tekliftir Şimdi müzakere olunan Şükrü Beyin teklifi idi.

**REİS** — Efendim sırası gelsin, onu da reye koyarız.

**HAYDAR RÜŞDÜ B.** (Denizli) — Efendim encümenin lüzumsuz addettiği evrak arasında Dr. Mustafa Enver Beye ait bir teklif mevcuttur. Lâyiha Encümenini teşkil eden arkadaşların kimlerden ibaret olduğunu bilmiyorum. Fakat bu teklifi lüzumsuz addetmelerinden anlıyorum ki; o arkadaşlar Dr. Mustafa Enver Beyin şahsını ve bu memlekete yapmış olduğu hizmeti bilmiyorlar. Doktor Mustafa Enver Bey bugün seksenbeş yaşındadır. Ve Mektebi Tıbbiyenin ilk mezunlarından ve bu zat elli senedir âlemi tababetimizde kemali hazakatle ifayı hizmet etmektedir. Hatırında kaldığına göre bundan on sene evvel bütün İzmir ahalisi toplanmış ve bu adamın kırkinci senei tababetini tesiden bayram yap-

mıştır, şenlik yapmıştır. Ve bunun namına âbide dikmiştir.

**TEVFİK RÜŞDÜ B.** (İzmir) — Hattâ bütün Anadolu iştirak etmiştir. (Mükâfatını görmüş sesleri)

**MAZHAR MÜFİD B.** (Denizli) — Anadolu'nun haberi yok canım.

**HAYDAR RÜŞDÜ B.** (Devamla) — Siz bilmezsiniz. O vakit Anadolu'da değil idiniz. Sonra efendim, iane ile Müslümanlar tarafından yapılan Gurebayı Müslimîn Hastanesinin temellerini atmış ve orada İzmir'i istilâ eden ve İzmir'de icrayı tababet eden Atina Darülfünunu mezunlarına ve bütün Hıristiyan doktorlara karşı İslâm tababetinin şereflerini tanıtmış ve bugün yalnız İzmir'de değil, bütün Aydın, Manisa ve Denizli'den ta Afyon Karahisar'ına kadar büyük bir şan ve büyük bir şöhret kazanmıştır. Binaenaleyh bu zat hakkında yapılan teklifi kanuniyi etrafiyle düşünmeden, ve tetkik etmeden reddetmek ve lüzumsuzlar arasına koymak zannederim ki bir encümenin yapacağı iş değildir. Rica ederim bu da lüzumlu evrak arasına alınsın.

**ALİ SAİB B.** (Kozan) — Bu zat mükâfatını görmüştür.

**Dr. TEVFİK RÜŞDÜ B.** (İzmir) — Efendim Mustafa Enver Bey hakkında verilen takririn sahibi bendenizim. (Ret sadaları) Hay hay. Memleketimiz her münasebet ve fırsatla ilân ettiği gibi ve milletimizin azmine tercüman olarak herkese karşı açık ahla söz söylediği gibi terakki ve medeniyetin en son derecelerine varmak için bu terakkiye lâyık olan ilim ve irfan kahramanlarına da lâyık olduğu mevkii vermek zaruretinin kabul etmek lâzımdır. Anadolu'nun ilk Türk doktoru Mustafa Enver Beydir, onun meharef ve iktidarı ve insanlığını zikretmeye haçet görmüyorum. Onu yakından görenler çok olduğu gibi uzaktan işitenler de çoktur. Şurasını bilhassa işaret etmek isterim ki; Mustafa Enver Bey bu memlekette doğmuş ve büyümüş ve başka memlekete gitmeden kendi kendine en yüksek bir operatör olmuştur. Çalışa çalışa ilim ve irfanda memleketimizin hakiki istidadını gösteren canlı bir nümune olmuştur. Bugün tekaüde sevk ediliyor. Revamıdır ki ilim ve irfan kahramanlarını takdir edecek olan Meclisi Ali bu ilk Türk tabibine karşı lâyık olduğu muameleyi esirgesin. Bunun için

takririmin, daha doğrusu kanun teklifimin müzakeresinin kabul olunmasını çok rica ederim.

**MUSTAFA NECATİ B.** (İzmir) — Efendiler, eğer Lâyiha Encümeninin lüzumlu görmediği bu lâyihamın bu sene zarfında tekrar mevzu bahis olacağını bilseydim sizi işgal etmek istemezdim. Fakat hayatının son demlerini yaşayan bu büyük doktor bu sene de Türk milletinin mümessilleri tarafından takdir olunmazsa hakikaten müteessir ve müteallim olacaktır. Binlerce ve on binlerce aileyi kurtarmış, senelerden beri İzmir'de Güreba Hastanesinin başında oturarak Türk doktorluğunun orada bütün düşmanlarına karşı vaziyetini, haysiyet ve şerefini kurtarmış olan bu aziz doktorun Meclisi Âli tarafından takdir olunması her halde emin olunuz ki, o civar halkı üzerinde derin tesirat iera edebileceği gibi Meclisi Âlinin de ilim ve irfan âlemine karşı göstereceği bu takdirkârlığı da kendisi için bir mükâfat olacaktır. Bilhassa bendeniz arkadaşlarım namına da rica ederim. Bu ihtiyar aziz doktor hakkında Meclisi Âli lütüfkâr ve müriüvetkâr olsun.

**TUNALI HİLMİ B.** (Zonguldak) — İzmir Belediyesi versin.

**HÜSEYİN B.** (Elâziz) — Efendim bu Doktor Mustafa Beyi bendeniz de biliyorum. Bu adam Malatya'da beş, altı sene kadar kaldı. Kendisi çok sayıyı hürmet bir zat idi. Bu zatı vazifesinas olduğundan dolayı çok vevorini. Hattâ bendeniz orada polis komiseri olmak itibarıyla gece saat 5 - 6 - 8 de her ne zaman haber göndermiş isem bilâtereddüt gelmiş, vazifesi başına yetmişmiş, ne yapmak lâzımsa yapmıştır. Her halde taltifi lâzımdır. Bendeniz de teklif ederim.

**SÜLEYMAN SIRRI B.** (Bozok) — Necati Bey, İzmir'den çıkmadığını söyledi.

**HÜSEYİN B.** (Devamla) — Mektebi Tıbbiyenin bir numarasını alan Mustafa Enver Bey bu zattır. Malatya'ya da gelmiştir.

**REİS** — Efendim, Tabip Mustafa Enver Beye âidolan bu lâyiha hakkında başka söz söylemek isteyen var mı? (Hayır sesleri) O halde efendim Haydar Rüsdü Bey, Tevfik Rüsdü Bey ve Necati Bey ve Hüseyin Beyin tekliflerini reyi âlinize arz ediyorum. İzmir Güreba Hastanesi Ser-tabibi Mustafa Enver Bey'e hidematı vataniye

tertibinden maaş tahsisine dair olan bu teklifin sayanı müzakere olan kısma naklini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul olunmadı efendim.

**OSMAN NURİ B.** (Bursa) — Reis Beyefendi, bir takrir teklif ettim - ki, bunların heyeti meemuası hakkındadır - lütfen okunsun rica ederim.

**REİS** — Efendim! Encümenin mazbatasını heyeti umumîyesiyle reyi âlinize koydum.

**FERİDUN FİKRİ B.** (Dersim) — Bendenizin teklifim reye konmadı.

**REİS** — Efendim teklifi reyi âlinize vaz' ediyorum. Feridun Bey, Darülmualimîn tesisi ve umuru nafia islahatı için Dersim'e beş yüz bin liranın tahsisi hakkındaki lâyihamın kabulünü teklif ediyor.

**FERİDUN FİKRİ B.** (Dersim) — Kabulünü değil, herayı tetkik encümene gönderilmesini istiyorum.

**REİS** — Efendim! Şimdi bu lâyihamın diğer sayanı müzakere görülen lâyihalarla birlikte encümene havalesini reyi âlinize vaz' ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. (Anlaşılmadı sesleri) Dikkat buyuramuz efendim! Kabul edenler lütfen ayağa kalksın. Ekseriyet yoktur efendim. Kabul olunmadı.

Efendim encümen mazbatasının heyeti umumîyesini reye koymazdan evvel iki takrir vardır, okuyacağım. Evvelâ bu iki takririn mealini arz edeyim : Bu iki takririn mealî birdir. Çünkü bu lâyihada bazı zevata hidematı vataniye tertibinden maaş kabul olunduğu gibi diğer bir listede de yine bazı zevatın hidematı vataniyeden istifade edemeyecekleri musarrahtır ve henüz ret kararına iktiran etmiyen kısımların dahi heyeti umumîyesinin birden müzakeresini mutazammın işbu iki takriri müsaadenizle okuyayım.

Riyasetî Celileye

Lâyiha Encümeninin sayanı müzakere görmediği ve evrak meyanında kendilerine hidematı vataniyeden maaş tahsisi talebedilen zevat arasında yalnız Hamdi Efendiye ait teklif reye kondu, diğerleri reye konmadı. Müsavatın ve adaletin siyyanen tatbiki lâzımdır. Hidematı vataniyeden maaş tahsisi teklif edilen zevatın umumunun hidematı yeniden tetkik edilerek ona göre haklarında kararı katı verilmek üzere haklarındaki evra-

kın tekrar encümeni aidine havalesini teklif ederiz.

Kastamonu  
Hasan Fehmi

3 Eylül 1339  
Kastamonu  
Hâlid

Trabzon  
Süleyman Sırrı  
(Muvafık sesleri)

Riyaseti Celileye

Encümenin lüzumsuz gördüğü hidematı vatanıye tertibinden ailesine maaş tahsis edilmesi hakkındaki takrirlerden bâzılarının kabul ve bâzılarının reddi muvafıkî mâdelet olamaz. Aynı şekilde milletin istiklâli için evlât ve iyalini milletin himayesine tevdi ederek can veren şahitlere taallük etmesi itibariyle bu husustaki tekâlifin aidolduğu salâhiyettar encümünde tetkik edilerek kabul veya reddedilmesi muvafık olacağından cümlesinin kabulüyle salâhiyettar olan encüme tevdiini teklif ederim.

Bursa  
Osman Nuri

REİS — Takrirler iki şıkki tazammun ediyor ki : Bir kısımda Heyeti Umumiyenizin kararına iktiran ederek reddedilmiş olanlar mevzuubahsoluyor. Tabii bunu mevkii müzakereye koyamayız. O halde ikinci kısmı kalıyor ki, henüz müzakereye girmemiş ve haklarında bir karar ittihaz edilmiş olanlar.

RAGİB B. (Kütahya) — Efendim usul hakkında söyleyeceğim. Gerçi verilen takrirlerin esbabı mucıbesi siyyaniyesi muhafazadır. Yani takrirler bunu mutazammındır. Binaenaleyh reddedilenlerin dâhil olması veyahut onların da ayrı ayrı reye konması lâzımdır. (Olamaz sesleri)

REİS — Efendim takrirleri birer birer reye koyacağım. Çünkü Kastamonu Mebusu Hasan Fehmi Efendi ve rüfekasının takririnde bunun tekrar müzakeresi teklif olunuyor. (Olamaz sesleri)

Bu olamaz, çünkü bu takrir evvvelce karara iktiran eden meselenin reddini mutazammın olduğu için reyimize koymaya lüzum yoktur.

Efendim, Bursa Mebusu Osman Nuri Beyin takriri de aynı şekli tazammun ediyor. Keza onda da müzakere edilmiş ve edilmemiş olanların heyeti umumiyesini teklif ediyorlar ki, bunu da reye koymaya lüzum görmüyorum. Şimdi efendim, tadil olunan şekilde encümenin mazbatasını

reya koyacağım. Mazbatayı kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edildi. (Dört kişi sesleri)

4. — *Sabık Meclisten müdevver evraktan lüzumlu ve lüzumsuz olanlar hakkında İstida Encümeni mazbatası*

REİS — Şimdi efendim, İstida Encümeni mazbatası vardır, okuyacağız.

İstida

2. Karar

29 . 8 . 1339

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

18 . 8 . 1339 tarih ve 21/103 numaralı tezkeri Riyasetpenahileri cevabıdır :

Sabık Meclisten müdevver olup encümenimizde tetkik edilen istida arasında merbut bir numaralı cetvelde muharrer istidaların lüzumlu oldukları ve diğer iki numaralı cetvelde muharrer istidaların şayanı tetkik olmadıkları bilmüzakere anlaşılmış olduğu cihetle şayanı tetkik bir numaralı cetvelde muharrer istidaların lieclittetkik ve müzakere encümenimize havalesi ricasıyle işbu mazbata arz ve takdim kılınır efendim.

İstida Encümeni Reisi	Mazbata Muhariri
Musa Kâzım	—
Kâtip	Âza
—	—
Âza	Âza
—	—
Âza	Âza
—	Sabit
Âza	Âza
Mustafa	Ali
Âza	Âza
Mehmed Cavid	Hâlid Hâmi
Âza	Âza
—	—

REİS — Efendim İstida Encümeninin reddettiği istidaların listesi pek uzundur. Zannedirim bunlar müruruzamana uğramıştır. Binaenaleyh, İstida Encümeni mazbatasını reyi âlinize vaz'ediyorum. İstida Encümeninin mazbatasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

5. — *Sabık Meclisten müdevver lüzumlu ve lüzumsuz evrak hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Muvazenei Maliye Encümeninin mazbatasını okunacaktır.

#### Riyaseti Celileye

Sabık Meclisten müdevver evrakın lüzumlu ve lüzumsuzlarının encümenlerce tefriki hakkında Heyeti Celile, 16 . 8 . 1339 tarihli içtimada it-tihaz olunan karara mebni makamı Riyasetten encümenimize tevdi edilen evrakı mezkûre lieclit-tetik :

Evvelen encümenlerce muamelesi mukaddema ikmal edilerek sabık Meclis ruznamesine dâhil olanlardan (35) adedi şayanı müzakere ve (43) adedi bilüzum ;

Saniyen sabık Muvazenei Maliye Encümeni-ne ait evraktan da (50) adedi muhtacı müzakere ve (34) adedi bilüzum görülmüş ve bu bapta tan-zim edilen dört kıta cetvel berayı tasvip Heyeti Celilelerine arz ve ve takdim kılınmıştır.

2 Eylül 1339

Muvazenei Maliye Encümeni  
Reisi  
Kütahya Mebusu  
Ferid

Meclise ait evraktan tetkikine lüzum görü-lenler :

#### 1. — Levayihi kanuniye

1. Vazifesi başında hastalanarak tebdilhava alan zâbitana harcırâh verilmesi hakkında
2. Matbuata ait telgraf ücreti hakkında
3. İmalâtı Harbiye Fabrikalarında çalışan mütehassıs zâbitan ile sanatkâr efrada yevmiye verilmesi hakkında
4. Sanatkâr efrat ile otomobil şoförü ve mu-avinlerine yevmiye verilmesi hakkında
5. Harita Dairesi ümera ve zâbitanına veri-lecek harcırâhlar hakkında
6. Matbuata ait telgraf ücreti hakkında
7. Askerî Fabrikalar Usta Mektebi hakkın-da
8. Elviyei Selâse tapu senedatı hakkında
9. Evkaf Nizamnamesinin tadili hakkında
10. Zatülhareke arabaların Gümrük Resmin-den istisnası hakkında
11. Leylî talebeden Müecceliyeti Askeriye Vergisi alınmaması hakkında
12. Gümrük Kanununun on dördüncü mad-desinin tadili hakkında

13. Divanı harbe sevk edilen erkân, ümera ve zâbitan ile mensubîni askeriye muhassasatı hakkında

14. Yeniden inşa edilecek mebaniden beş se-ne müddetle vergi alınmaması hakkında

15. Leylî mekâtibi askeriye talebesinin yev-mî muayyenat istihkakları hakkında

16. — Millî Orduda istihdam edilen Milis zâ-bitan maaşatının sureti tesviyesi hakkında

17. — Askerî tekaüt ve istifa Kanununun bâ-zı mevaddını muaddil 28 Nisan 1339 tarihli Ka-rarnamenin dördüncü maddesinin ilgası hakkın-da

18. — Seyrisefain İdaresinin teşkilâtı hak-kında

#### 2. — Tekâlifi kanuniye

19. — Dördüncü Fırka Kumandanı Merhum Nâzım Beyin ailesine maaş tahsisi hakkında

20. — Konya hareketi arzı neticesinde harab-olan yerlerin inşasına muktazi kerestelerden resim alınmaması ve müterakim vergilerin affı hakkında

21. — Telgraf ücretinin beher kelimesinin iki kuruşa tenzili hakkında

22. — Belediyelerce hariçten celbedilecek ec-zayı tıbbiyenin Gümrük Resminden istisnası hak-kında

23. — Hali mali hakkında

24. — Karamağra Nahiyesi Müdürü Merhum Tefrik Efendi ailesine maaş tahsisi hakkında

25. — Merhum Ömer Naci Beyin ailesine hi-dematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hak-kında

26. — Konya Darüleytamına muavenet hak-kında

27. — Maraş Ulûmu Riyaziye Muallimi Mer-hum Hayrulâh Efendi ailesine maaş tahsisi hak-kında

28. — Fenerler Rüşumu hakkında

29. — Yanan şehir ve kasabalarda Hazine uhdesindeki arsalarından icabedenlerin mahallî belediyelerine terki hakkında

#### 3. — Tezkereler

30. — İstihlâk Resmî Kanununun tefsiri hakkında

31. — Harb Kazançları Kararnamesinin tef-siri hakkında

32. — Sefarat ve şebenderlikler tenvir ve teshin masarifine mukabil Hariciye bütçesine tahsisat vaz'ı hakkında

#### 4. — Evrakı saire

33. — Şarkta tetkikatı ilmiyede bulunmak üzere gönderilen heyetin muhassasatı hakkında

34. — Resmi İstihlâk Kanununun tefsiri hakkında

35. — Mükellefiyeti ziraiye Kanununun tefsiri hakkında

36. — Tâbiyet ve Umuru Hukukiyei Muhtelifa kalemlerince istîfa olunan rûsum ve harclarm beş misline iblâğı hakkında

37. — 50 000 liralık meccanî kinin ve 50 000 liralık Hükümet kinini mubayaası için mezuniyet verilmesi hakkında

38/39. — Bahkçı esnafı ruhsatiye tezkereleri harcının tezyidine ve kaçakçılığın men'i için ithaz edilecek tedabire dair

40. — Mülkiye Baytar Mektebi Âlisinden asker olarak neşet edecek efendilere yüzellişer lira verilmesi hakkında

41. — Düşman tarafından tahribedilen mahallerin inşaatında kullanılmak üzere küşadedilecek ocaklarla bunlardan çıkarılacak mevaddan resim alınmaması hakkında

#### 2. — Tekâlifi kanuniye

42. — Bekârlardan vergi alınması hakkında

43. — Musa Kâzım Efendi merhumun ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında

44. — Ereğli kömür madenleri hakkında

45. — Mütেকaidin ve eytam ve eramil fahsisi fevkalâdesi hakkında

46. — Memurin hareirahları hakkında

47. — Zürranın ihtiyacı beytiyeleri için sarf edecekleri yaş sebze ve meyva ve bostanın uşürden istisnası hakkında

48. — Mâlûlîni guzatın terfipleri hakkında

49. — Tevfik Sükûti Bey Merhumun ailesine maaş tahsisi hakkında

50. — Emvali metrukenin sureti idaresi hakkında

51. — Memaliki müstahlasa ahalsinin Âşar borçları hakkında

#### 3. — Tezkereler

52. — Zâbitan ve mensubîni askeriyeden idam veya nispeti askeriyeleri katı' ile tevkif edilenlerin ailelerine maaş verilip verilmeyeceği hakkında

53. — Fransızlarla teşriki mesai ile firar eden mütেকaidini askeriyeden Fazıl Efendi ailesine maaş verilip verilmeyeceği hakkında

54. — Kışlak ve yaylaklardan sureti istifade hakkında (Gürcistan'la münakit Mukavelenameye dair

55. — Aile hareirahları hakkında

56. — Bâzı Fabrikaların Levazımatı Umumiye Dairesine tahvili irtibatı hakkında

57. — İstanbul memurlarının müterakim maaşatiyle çocuklarının ücreti tedriyesinin mahsubu hakkında

58. — 1337 senesi sarfiyatı umumiyesini nâtik hesabı katileri hakkında.

59. — Harbi Umumi esnasında Ruslara esir düşerek celpleri lâzımgeldiği halde Hükümetçe mahallerinde ipka edilen zâbitan muhassasatı hakkında.

60. — Darüleytamların 1339 bütçesi hakkında.

61. — Hidematı vataniye tertibinden muhassas maaş hakkında.

#### 4. — Evrakı saire

62. — Denizli ahalsine verilen tohumluk bedelâtı hakkında.

63. — Maarif müdürlüklerinin lâğvı hakkında.

64. — Tehvini ihtiyacı zmnında Miralay Süleyman Fethi Bey Merhumun ailesinin istidası.

65. — Muavenet talebini mutazammın Merhum Reşad Hikmet Bey ailesinin istidası.

66. — İstanbul memurlarının müterakim maaşatiyle çocuklarının ücreti tedriyesinin mahsubu hakkında.

#### Tetkikine lüzum görülenler

1. — Kızılca nahiyesi Müdürü Âdil Efendi'nin ailesine maaş tahsisi hakkında.

2. — Nevahi Kanununun varidata ait fasılları.

3. — Şüheda ailelerine maaş yerine nakit ve arazi verilmesi hakkında.

4. — Düşman tarafından tahrip ve ibrak edilmiş karye ve kasabaların sureti imarı hakkında.

5. — Mektep muallimleri maaşatının bir sebebi kanunî olmadıkça tenkis edilememesi hakkında.

6. — Mütেকait ve müstafi esnafat ve memurların ve mensubını askeriyeye hakkında.

7. — Bir veya iki tarafı mebtür olmayarak vazifeden tamamen sâkıt bulunan mâlûlün hakkında.

8. — Dun bedelle satılan eşgar hakkındaki mukavelenamelerin temdidi müddetinde bedelin tarifei hazıraya iblâğına dair.

9. — Düşman tarafından yakılan şehir ve kasabaların plânlarını ihzar etmek üzere heyeti fenniye teşkili hakkında.

10. — 11 Teşrinievvel 1338 tarihli Kanunun sekizinci maddesinin tedrisatı iptidaiye müfettişleriyle muallim ve muallimelere\* ademi teşmili hakkında.

11. — Emvali metrûkenin evlâdı şüheda ve muhacirine temlik ve bedellerinin sureti istifası hakkında.

12. — Tarafı mîrîden satın alınan zâbitan hayvanatının bilâsunu' ve taksir ölçmeleri halinde tediyeye edilmeyen tekasitin ademi istifası hakkında.

13. — Çarkçı Yüzbaşı Merhum Halil Efendi ailesine maaş tahsisi hakkında

14. — Mektebi Tıbbiyei Askeriyeden çıkan efendilere yüz elliger lira verilmesi hakkında

15. — Abdülhak Hâmid, Abdurrahman Şeref ve Ahmed Rüstem beylere hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında

◆ 16. — Hariciye Vekâletince alınmakta olan rüsumun ihtiyaca göre tezyit ve tenziline dair

17. — 1339 senesi Muvazenei Umumiye kanun lâyhası

49. — Süleyman İhrami Bey çocuklarının istidası

50. — Tevfik Sükûti ve Selim beylerin ailelerine maaş tahsisi hakkında

### 1. — Levayihî kanuniye

1. — Vilâyatı mesgule memurların ve muallimlerine verilecek haremrahlar hakkında (Vakti geçmiştir.)

2. — Sivil muhabere memurlarına bir nefer tayını verilmesi hakkında (Vakti geçmiştir.)

3. — Hodicur nahiyesinin lâğviyle Sarıgöl nahiyesi teşkili hakkında (Yeni Teşkilât Kanunu yapılmaktadır.)

4. — Mevakiî harbiyede mecruh olanlara elbise bedeli yerine aynen tehzizat verilmesi hakkında (Hali harb hitamı bulunmuştur, lüzum kalmamıştır.)

5. — Yozgad Jandarma Kumandanı sabıki Tevfik Beyin ailesine maaş tahsisi hakkında (Mumailiyh tahliye edilmiştir. Lüzum kalmamıştır.)

6. — İspirto ve ispirtolu mevaddı tıbbiye imal, ithal, fûruht ve naklinin inhisar suretiye Maliyeye verilmesi hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)

7. — Tedavüllden kaldırılacak meskûkatı mağşuse hakkında (Yeni kanun yapılmıştır.)

8. — Elviyei Selâse'ye ithal edilecek zehafinden tarifei asliyede muayyen resmin istifası hakkında (Vakti geçmiştir.)

9. — Yem ve tayinat Kararnamesinin 33 nci maddesinin tadili hakkında (Dairei aidiyesince lüzum kalmadığı beyan edilmiştir.)

10. — Tâbiyyet hâreklarının beş misline iblâğı hakkında (Bu babta Avans Kanunu ile bu madde kabul edilmiştir.)

11. — Jandarma bütçesine tahsisat ilâvesi hakkında (Vakti geçmiştir.)

12. — Jandarma bütçesine tahsisat ilâvesi hakkında (Lüzum kalmadığı dairesince beyan edilmiştir.)

13. — Yem ve tayinat Kararnamesinin 7 nci ve 9 nci maddelerine zeyil (Lüzum kalmadığı dairesince beyan edilmiştir.)

14. — Posta paketlerinin ücretinin tezyidi hakkında (Bu babta bir kanun tanzim edilmiştir.)

15. — Ticaret ve Ziraat odaları muhaberatının ücretten istisnası hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)

16. — Diyarbekir Valii esbaki Reşid Beyin ailesine hidematı vataniyeden maaş tahsisi hakkında (Muhassasatı Zatiyece usulen maaş tahsis edilmiştir.)

17. — Yem ve tayinat Kararnamesi 38 nci maddesinin tadili hakkında (Dairesince lüzum kalmadığı beyan edilmiştir.)

18. — Seyrisefain İdaresine üç aylık avans verilmesi hakkında (Vakti geçmiştir.)

19. — Sanatkâr efrat ve şoförlere verilecek yevmiyelere mukabil bütçeye tahsisat vaz'ı hakkında (Senesi geçmiştir. Zaten esas mesele henüz halledilmemiştir.)

20. — Çekirge itlâfı için İktisat bütçesine tahsisat vaz'ı hakkında (Vakti geçmiştir.)

## 2. — Tekâlifi kanuniye

21. — İstikrazı dahilî faizleri hakkında (Bu babta yeni kanuna ahkâmı mahsusa vaz'edilmiştir.)

22,23. — Alpagot ve Akçeşehir namıyla iki kaza teşkili hakkında (Yeni teşkilât kanunu yapılmaktadır.)

24. — Tesbit usulüyle ve kefaleti müteselsile ile ahaliye zimmet kaydolunan Âşarın neticeci eibayetinde hâsıl olacak kâr ve zarara herkesin mütenasiben ortak olması hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)

25. — Bilecik'te bir Sultani mektebi küşadı hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)

26. — İkinci sınıf ihtiyat zâbitasının birinci sınıftakiler gibi terfih ve terâkki ettirilmeleri hakkında (Esası mesele Müdafaai Milliye Encümenince reddedilmiştir.)

Sıra No.	Evrakın No.	Neye dair olduğu ve esbabı mucibesi
27	372	Harbi Umumi esnasında verilen tohumluk ve yemlik zâhairin aynen veremiyenlerden hini tahsilindeki râyice göre bedelen istifası hakkında (Esası mesele Kanunî Maliye Encümenince reddedilmiştir.)
28	400	Malta'ya nefyedilenlerin maaşatı hakkında (Vakti geçmiştir.)
29	456	Tekâlifi Milliye Tasfiye Komisyonları teşkili hakkında (Vakti geçmiş, lüzumu kalmamıştır.)
30	458	Kastamonu'da bir Tıbbiye Mektebi küşadı hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)
31	463	1338 senesinde Millî Orduya alınacak zâbitan ile İstiklâl Harbinin nihayetine deyin askerî sureti terfi hakkında (Vakti geçmiş, lüzumu kalmamıştır.)
32	482	Bütçe açığını kapamaya medar olacak yeni bâzı varidat temini hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)
33	487	Memurin hareirahlarında tadilat icrası ve bu babta bâzı tedabir ittihazı hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)
34	489	Sigara ve tütün ve tömbeki paketlerinden Himayietfal namına İstihlâk Vergisi alınması hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)
35	537	Jandarma bütçesine zamaim icrası hakkında (Vakti geçmiştir.)
36	569	Gaziantep ahalisine muavenet hakkındaki 8 Kânunuevvel 1337 tarihli Kanunla verilen tahsisatın senesi âtiyeye devri hakkında (Vakti geçmiştir.)
37	583	Murakabe Encümeni vazâifini ifa etmek üzere istihdam edilecek memurin hakkında (Vakti geçmiştir.)
38	682	Paşaeli bütçesi (Vakti geçmiştir.)
39	714	Trabzon Mebusu Merhum Ali Şükrü Beyin ailesine muavenet hakkında (Bütçe müsait değildir.)
40	716	Dersim umuru nafiası hakkında (Vakti geçmiştir.)

## 3. — Tezkereler

41 202 Hayvanat gıdasında mübadelât icrası caiz olup olamayacağına tefsiren halli hakkında (Dairesince lüzum kalmadığı beyan edilmiştir.)

Sıra No.	Evrakın No.	Neye dair olduğu ve esbabı mucibesi
----------	-------------	-------------------------------------

## 4. — Evrakı saire

- |    |     |  |
|----|-----|--|
| 42 | 239 | Vehip Paşa ve Kaymakam Pertev beylerin emlakı hakkında sual tahriri (Sual tahriridir, encümene taallûku olmadığından şayanı müzakere görülmemiştir.) |
| 43 | 317 | Teşkilât ve kadrolar hakkında tahrir (Vakti geçmiştir.)  |

## Encümene ait evrak

## Tetkike lüzum görülmiyenler

- |    |       |   |
|----|-------|---|
| 1  | 1/44  | Defteri Hakanî harclarının tezyidi hakkında (Dairei aidiyesince âdemilüzumu beyan edilmiştir.)  |
| 2  | 1/129 | Memaliki ecebiyeye gönderilecek memurın tahsisat fevkalâdeleri hakkında (1336 bütçesiyle tevhidilmiş idi vakti geçmiştir.)  |
| 3  | 1/140 | Muaddel Usulü Muhasebei Umumiye Kanununun 63 ncü maddesinin tadili hakkında (Divanı Muhasebat teşekkül ettiği cihetle lüzum kalmamıştır.)                         |
| 4  | 1/155 | Ağnam Resmi hakkında (Vekâletçe yeni bir kanun yapılmaktadır. Hacet kalmamıştır.)   |
| 5  | 1/157 | Usulü Muhasebei Umumiye Kanununun 24 ncü maddesinin tadili hakkında (Bu bapta vekâletçe bir kanun tanzim edilmektedir.)   |
| 6  | 1/172 | Yem ve tayinat Kanununun birinci maddesinin tadili hakkında (Dairei aidiyesince lüzum kalmadığı beyan edilmiştir.)  |
| 7  | 1/214 | Sınıfı salis ketebe ile takımbaşılara verilecek tahsisatı fevkalâde hakkında (Dairei aidiyesince lüzum kalmadığı beyan edilmiştir.)                               |
| 8  | 1/220 | Ahalii kuraya zimmet kaydolunan Âşar bedelinden indelicap tenzilât icrası hakkında (1336 senesi Âşarına aittir. Vakti geçmiştir.)                                 |
| 9  | 1/232 | Müskirat Resmi Kanununun tadili hakkında (Vekâletçe bu bapta yeni bir kanun tanzim edilmiştir.)   |
| 10 | 1/247 | İnegöl'e tâbi Yenice nahiyesinin lâğviyle Cebeliâtik nahiyesi teşkiline dair (Dahiliye Vekâletince yeni bir Teşkilât Kanunu yapılmaktadır.)                       |
| 11 | 1/280 | Çıldır havalisinde bir kaza teşkiline dair (Dahiliye Vekâletince ilâh...)   |
| 12 | 1/305 | Divanı Muhasebat teşkili hakkında (Divanı Muhasebat teşekkül etmiştir. Lüzum kalmamıştır.)  |
| 13 | 1/321 | Ankara - İnebolu yolunun Kapıpınarı - Tekçam kısmının masarifi tamiriyesi hakkında (Türku unumiye hakkında Vekâletçe yeni bir proje yapılmaktadır.)               |
| 14 | 1/330 | Altın ihraçının men'i hakkındaki Kanunun birinci maddesinin tadili hakkında   |
| 15 | 1/312 | Takımbaşlariyle zâbit namzetlerine ve musiki muallim ve namzetlerine verilecek tahsisat hakkında (Dairei aidiyesince lüzum kalmadığı beyan edilmiştir.)           |
| 16 | 1/429 | Divanı Tenyiz Askerî Reisi ve âzasına verilecek maaşat hakkında (Bu bapta mevcut kanunun tadiline lüzum görülmemiştir.)   |
| 17 | 1/474 | Tayinat ve yem Kararnamesinin birinci maddesine zeyil (Geçen seneye aittir, vakti geçmiştir.)   |
| 18 | 1/532 | Maliye bütçesine tahsisat ilâvesi hakkında (Senesi geçmiştir.)  |
| 19 | 1/557 | Erbabı ziraata tavizen verilecek tohumluk ve saire için İktisat bütçesine tahsisat ilâvesi hakkında (Senesi geçmiştir.)   |
| 20 | 1/576 | 5 Teşrinisaniden senesi maliye gayesine kadar İstanbul Darüleytamlarına verilmesi muktazi tahsisat hakkında (Bütçesi encümenince yapılmıştır, lüzum kalmamıştır.) |

Sıra No.	Evrakın No.	Neye dair olduğu ve esbabı mucibesi
21	1/596	Rusya ve Yunanistan'daki üsaranın celp ve iaşesine muktazi tahsisatın senai âtiyeye devri hakkında (Vakti geçmiştir, lüzum kalmamıştır.)
22	1/613	Mübadele-i Üsera Komisyonu masarifi için Müdafaai Milliye bütçesine tahsisat vaz'i hakkında (Vakti geçmiştir, lüzum kalmamıştır.)
23	1/627	İhtiyat zâbitan namzetleriyle mekâtibi askeriye talebesine verilecek tahsisatı fevkalâde hakkında (Yeni bütçesinin müzakeresi esnasında nazarı itibara alınacaktır.)

## 2. — Tekâlifi kanuniye

24	2/109	Ordu mensubününün tezyidi maaşatı hakkında (Vakti geçmiştir.)
25	236	Divanı Muhasebat teşkili hakkında (Divanı Muhasebat teşkil edilmiştir.)
26	2/248	Küreinühas nahiyesinin kazaya tahvili hakkında (Dahiliye Vekâletince yeni teşkilât kanunu yapılmaktadır.)
27	2/310	Meclisçe bir Divanı Muhasebat Encümeni teşkili hakkında (Divanı Muhasebat teşekkül ettiği cihetle lüzumu kalmamıştır.)
28	2/316	Her vilâyet merkezinde bir hastane tesisi hakkında (Encümence şayanı müzakere görülmemiştir.)
29	2/339	Pülümür kazasma merbut on bir karyenin tefrikiyle merkezi Zamâk olmak üzere bir nahiye teşkili hakkında (Dahiliye Vekâletince yeni teşkilât kanunun yapılmaktadır.)
30	2/432	Himayietfal muhaberât ve mürasalâtının ücretten istisnası hakkında (Şayanı müzakere görülmemiştir.)
31	2/659	İstiklâl Madalyası hakkındaki Kanuna zeyil (Şayanı müzakere görülmemiştir.)
32	2/719	Mahmud İzzet, Ziya, Ali Şükrü beylerin ailelerine muavenet hakkında

## Evrakı saire

33	4/182	Maliye ve Müdafaai Milliye Vekâletlerinin sarfiyat ve taahhüdâtını kontrol etmek üzere bir Tetkiki Hesabat Encümeni teşkiline dair (Divanı Muhasebat teşekkül ettiği cihetle lüzumu kalmamıştır.)
34	4/236	Reis ve âzası Meclis tarafından intihabedilmek üzere bir Divanı Muhasebat teşkili hakkında (Divanı Muhasebat teşekkül ettiği cihetle lüzumu kalmamıştır.)

HÜSEYİN B. (Elâziz) — Diyarbekir Valii esbabı Reşid Bey ailesine maaş tahsisi hakkında Muvazene-i Maliye Encümeni Mazbata Muharriri izahat versin.

REİS — Reşid Bey ailesine maaş tahsisi hakkında Hüseyin Bey Mazbata Muharririnden izahat istiyor.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim esbabı, cytam ve eramiline kanunen icâbeden maaş tahsis edilmiştir. Yeni arkadaşlar onu iddia ediyorlar.

MEHMED B. (Kastamonu) — Söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

MEHMED B. (Kastamonu) — Bu mevad meyanında bir Âşar meselesi mevzuubahsoldu. Âşar meselesinde, Âşardan tenzilât suretiyle ahaliye zimmet kaydındaki usul nedir bilir misiniz? Bu âşar, bedeli satılmadığı halde eskiden zimmet olarak fâhiş fiyatla kalmış olan âşar borcu, bu sefer ahali üzerine zimmet yazılmaktadır. Ahaliye, bu âşar yazıldığı zaman onların erkekleri, evlâtları cephe boyunda harb ediyordu. Bunlar kadınlar üzerine yazıyordu, çiftçi üzerine bilâkanun tevzi edilmiş bir verginin tenzili hakkında yapılan bir kanunun reddedilmesi çok gariptir. Nazarı dikkatinizi celbederim. (Encümene, sesleri)

REİS — Efendim, kefaleti müteselsileye ait bu mesele hakkında başka söz söylemek istiyen var mı? (Hayır, sesleri) Efendim! Bu lâyhahın müzakere olunmasını teklif ediyorlar. Bunu reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul olundu.

TALÂT B. (Ardahan) — Efendim, Çıldır havalesine dair bir şey vardır. Orada, «Dahiliye Vekâletince teşkilât yapılacaktır» diyor. Halbuki Elviye Selâse Teşkilâtı İdariyesi hakkında kanun yapıldığı sırada burası unutulmuş mudur, ne olmuştur? Yani orada bir kaza olduğu iptida anlaşılammış mıdır? Şimdi orada Çıldır namıyla bir kaza vardır, yeniden teşkil edilecek değildir. Yalnız oradaki kaymakam vekildir. Vekil olduğu için de oraya meslek sahibi olan bir adam tâyin olunamıyor.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Takrir veriniz.

TALÂT B. (Devanla) — Takrire hacet yoktur. Dahiliye Vekâletince eğer bu sene bütçeye ilâve edilmişse tabii bu teşkilât yapılmıştır. Değil ise yeniden bir kaza teşkil olunmayacaktır. Diğer memurin kâmilan müteşekkil ve anlaşlarını almaktadır. Binaenaleyh, oraya muktedir bir kaymakam tâyin edilsin. Orası esasen bir kaza merkezidir.

Dr. FUAD B. (Kırkkilise) — Efendim, müzakeresine lüzum görülmiyen evrak meyanında Himayeietfal Cemiyeti için posta ücreti hakkında bir teklifi kanuni vardır. O da, onlar meyanına ithal edilmiştir. Malûmuâliniz memlekette halk teşkilâtı olarak yegâne iki müesseseye vardır. Birisi Hilâliahmer, diğeri Himayeietfal Cemiyetidir. Memleketin terakki ve tealisi hususunda bu cemiyetlerin ne kadar ehemmiyetli olduğu malûmunuzdur. Binaenaleyh, Hilâliahmer Cemiyeti gibi, Himayeietfal Cemiyetinin de posta ve telgraf ücretinden muaf tutulması hakkındaki teklifi kanununin dahi lüzumlu evrak meyanına ithaliyle bilâhara müzakeresini temenni ediyorum.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim, encümen namına söylüyorum. Encümen, Himayeietfalin himayeye muhtacolduğunu müdriktir. Zannedirim ki, bunu müzakere edilecek evrak meyanına koymamak daha muvafık olur, çünkü elimizde bir kanun vardır ki, şimdi onu müzakere ediyoruz, bunun muafiyet faslı vardır,

orada bu mesele müzakere olunur. Şimdi bunu buraya korsak, encümene iade edilecek oradan gelecek, ruznameye girecek, müzakere edilecek. Posta Kanununun muafiyet faslı vardır ki, bu kanun şimdi müzakere edilmektedir. Bendenize bu mahzuurları orada zikrederiz.

Dr. FUAD B. (Kırkkilise) — Mazhar Müfid Beyefendinin lûtuflarına teşekkür ederim.

MAZHAR MÜFİD B. — Posta Kanununun muafiyet faslında bunu müzakere edelim.

Dr. FUAD B. (Kırkkilise) — Fakat rica ederim, o zaman reddetmeyiniz.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Derdesti müzakere olan Posta Kanununda Hilâliahmer ayrılmış, diğerlerine de Hükümetin kabul edeceği müessesatı hayriye deniliyor.

Dr. FUAD B. — Şimdi reddedilmesin ki, sonra emrivaki olmasın.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim memlekette binlerce yetim vardır. Himayeietfal Cemiyeti hakikaten himayeye muhtaçtır. Bunu söylemeye hacet yoktur. Eğer bunu bugün lüzumsuzdur diye kabul ediverirsek yarın Posta Kanununun müzakeresinde kabul edemeyiz. Eğer bu kanunun kenarında denilse ki; Posta Kanunu müzakere edileceğinden lüzumsuzdur. O vakit mesele yoktur. Fakat şimdi lüzumsuzdur diye bir karar verirsek o zaman lüzumsuz olduğu takarrür ederek reddedilen bir teklif bir sene zarfında bir daha müzakere edilemez diye Nizamnamede bir kayıt vardır. Buna ittibaen gelecek seneye kalır ve Posta Kanununa da ilâve edilemez. Bu müzakere kâfi görülür ve oraya da bu suretle bir şerh verilirse ileride bir fikir dermeyan edilir. (Doğru sesleri)

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ FERİD B. (Kütahya) — Vehbi Beyin teklifi veçhile encümen namına tashihini kabul ediyoruz.

REİS — Encümen Reisi bu teklifi kabul ediyorlar. Şu halde bu teklif veçhile kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Vehbi Beyefendi bir şey buyurdular. Demin bendenize de arz edecektim. Fakat müsaade buyurulmadı. Burada lüzumsuz denilen evrak, bâzı rüfekâ tarafından yeniden bu sene takrirle kabul edilsin diyor. Şimdi bu, senesi içinde reddedildi diye kararı vardır. Binaenaleyh müzakere edemeyiz.

Yani burada lüzumsuzluğuna karar verilen evrak hakkında bendeniz de aynı teklifte bulunursam senesi içindedir diye reddedecek misiniz, etmiyecek misiniz? Buna bir karar veriniz. Bu mesele çok mühimdir. (Hayır sesleri)

**HÜSEYİN B. (Elâziz) — Efendim, Diyarbekir Valisi Reşid Bey merhumu zannedersem hepimiz tanırız. Bu nasıl tevkif edildi ve nasıl hapseden kaçtı ve sonra nasıl intihar etti? Merhum büyük bir adamdı. Bunun hakkında uzun-zadiye söylemeye hacet görmüyorum. Bu adamın bir ailesi var. Kendisine verdikleri maaş pek azdır. Bilhassa istirham ederim. Şu takrir müzakeresi lüzumlu olan aksama ithal olunsun, hepinizden sureti mahsusada rica ederim. Fedaidir ve bu, sırf vatani uğruna kendini feda etti. Rica ederim, bu zatın ailesi düşünülün.**

**REİS — Efendim bu lâyiha kanuniye hakkında söz söylemek arzu eden var mı? (Hayır sesleri) O halde efendim müsaadenizle Hüseyin Beyin teklifini reyî âlinize vaz'edeceğim. Hüseyin Beyin teklifini kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul olundu.**

**SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim reddedilen levayihî ihtiva eden liste meyanında sanatkâr, amele ve şoförler hakkında bir lâyiha'yı da encümen reddetmiştir. Zannederim bu İmalâtı Harbiye Fabrikalarında çalışan amele ve sairenin ücretlerinin tezyidi hakkında bir lâyiha olacak. Geçenlerde İmalâtı Harbiye Fabrikasının resmi küşadında arkadaşlarımızın pek çokları orada idi. Fabrika derununda amele namına söz söyleyen zat yana - yakıla bu amele ücretlerinin tezyidi hakkındaki lâyihamın Meclisi Âlice süratle müzakeresi için Reisi Muhterem Gazi Paşa Hazretlerinden istirham ediyorlardı. Binaenaleyh zaferimizin istihsalinde yegâne âmil olan bu sanatkârların terfiğine hadim olan bu lâyihamın reddi bendenizce muvafık değildir. Binaenaleyh müzakeresi elzem olan cetvele ilâvesini teklif ediyorum.**

**REİS — Efendim bu madde hakkında başka söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) O halde Süleyman Sırrı Beyin tekliflerini reyî âlilerine vaz' ediyorum.**

**VEHBİ B. (Karesi) — Yalnız bir şey geçti, lüzumlu lüzumsuz bir şey; fakat Muvazenei Maliye Encümeni bunun karşılığını temin edebilir mi, edemez mi? Yoksa bunu bir kanunla mı veya yahut bir kadro ile mi temin edecektir? Bunla-**

rı Muvazenei Maliye Encümenince nazarı dikkate alınması lâzımgelmez mi?

**MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim yalnız şoförler değildir. Bir kanun vardır. Zâbitandan ehli sanat olup da çalışanlara yevmiye vermek ve keza asker olup da sanatkâr olanlar orada çalışıyorsa onlara yevmiye vermek, bunlar birkaç kanundur. Vehbi Beyin dediği gibi encümen buna karşılık bulabilir mi, bulamaz mı? Meselesinden evvel zannederim ki, her halde nazarı dikkatimizi celbedecektir. Encümen bu fabrikalar hakkında başka umumî bir karar verecektir. Elyevm mevcudolan fabrikaların hangileri eiheti askeriyede kalması lâzım geliyor? Bugün çalışanlar kimdir, vâridatı nedir? Bunları tesbit için gayet mütehasıs iki arkadaşımızı tefrik ettik. Buna dair 1340 bütçesinde ilmî ve esaslı bir malûmat vereceğiz. Onun için şimdi burada buna zammet, bundan kes, zannederim ki, muvafık bir şey olmayacak ve esaslı bir şey olmayacak. Fakat Heyeti Aliyeniz bunu müzakeresi lüzumlu kanunlar meyanına koyup verirseniz hakem sizsiniz, ona bir şey yok.**

**SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim Mazhar Müfid Bey ileride bunun hakkında bir kanun yapılacağından ve neticede bunların hukukunun temin edileceğinden bahsediyorlar. Esbabı mucibe olarak dermeyan edilen bu kısımda bunu söylemek lâzımgelirdi. Madem ki, doğru-dan doğruya ceffelkalem ret buyurmuşlardır; binaenaleyh bu ret doğru değildir. Arz ettiğim gibi bu sanatkâranın inkisarını mucibolur. Onun için bu, tekrar encümene iade edilsin ve orada ariz ve amik tetkik ve mütalâadan sonra neticede mazbata ile reddetsinler. Tabî ona bir şey denemez.**

**MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Cammı Beyefendi! Biz amelisinden bahsediyoruz! Bunu encümene iade ediniz. Bu encümende durur. Yani böyle kâğıt havalesi ile uğraşmıyalım. Amelenin terfihi hepimizin matlubudur. Binaenaleyh bunlar hakkında esaslı bir şey yapılacaktır. Fakat hayır illâ bu kâğıdı encümeninize almaz dersiniz pekâlâ.**

**REİS — Mesele tenevvür etti, zannederim. Müzakereyi kâfi görüyor musunuz? (Kâfi sesleri)**

Sırrı Beyin teklifi veçhile bu teklifi kanunun müzakere edilmek üzere encümene iade-

sini reyî âlilerine vaz'edeceğim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın, kabul edilmiştir.

HALİS TURGUD B. (Sivas) — Efendiler, lüzumlu ve lüzumsuz liste arasında bir de Vehib Paşanın emlâki hakkında bir sual takriri vardır. Bunun malûm olan hiyanetinden bahsedecek değilim. Bunu herkes bilir ki Vehib Paşa Sivas'ın yegâne kaatilidir. Ambarlarda erzak varken yevmiye bin kişi öldürmüştür. (İşitemiyoruz sesleri) Bütün ordu Rus mıntakasına girip de erzaka lüzum olmadığı bir zamanda Sivas halkını o ambarlardaki erzaki kokutmak, mahvetmek derecesine getirerek açlığa mahkûm etmiş ve halka verdirmemiştir. Bu suretle yevmiye bin bin beş yüze karip açlıktan adam ölmüştür. Böyle bir adamın hırsızlıkla Amasya'da temin etmiş olduğu birkaç fabrikası vardır. Bu fabrikayı ne suretle tasarruf ettiği hakkında uzunuzadıya söz söyleyecek değilim.

MUSTAFA B. (Tokad) — Mecliste böyle seksen kadar evrak vardır. Değirmen hakkında ve saire...

HALİS TURGUD B. (Devamla) — Onları teşrih etmiyeceğim. Artık onları terk ediyorum. (Gürültüler)

REİS — Encümen bize aidiyeti yoktur diye lüzumsuzlar meyana ithal etmiş.

MUSTAFA B. (Tokad) — Geçen sene Hamdi Bey bunun hakkında bir takrir vermişti.

HALİS TURGUD B. (Devamla) — Binaenaleyh hırsızlıkla elde edilmiş olan bu emlâk hakkında ne muamele yapılmıştır? Bunu da soruyorum. Efendim ve tafsilâta lüzum görmüyorum.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim, mebus arkadaşlarımızdan biri Vehib Paşa ve Pertev Beyin emlâkının müsaderesi için bir takrir vermiş ve Maliye Vekâletine bir sual sormuştur. Eski mebuslardan, zannederim, Ragıb Bey olarak. Halbuki malûmuâliniz sual takrirleri sâil ve mesul arasındadır. Kim sual takriri vermiş ise o söyler vekil cevabını verir. Bunun üzerinde başka kimsenin söz söylemeye hakkı yoktur. Binaenaleyh bu takririn buraya havalesinde her halde bir sehiv vardır. (Gürültüler)

MUSTAFA B. (Tokad) — Vehib Paşa çalsın yesin, Pertev Bey çalsın yesin; camm memleket böyle mi idare olunur?

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Söyliyeceğim, müsaade buyur, bağırma! Şimdi efendim bu sual takririni veren sâil, sualine verilen cevaba kaani olur. Kimse ağzını açamaz. Şimdi ise sâil yok. Sonra Nizamnamei Dahilî mucibince lâyhâi kanuniye değildir ki arkadaşlardan birisi müdafaasını üzerine alsın. O olamaz. Binaenaleyh bunun bize hiç muamelesi yoktur. Fakat Mustafa Beyefendinin yaptığı gibi oturduğu yerde sorarsa olmaz. Yap bir sual takriri, öyle sor.. Lolo ile olmaz.

REİS — Efendim, zannederim, mesele tavazuh etti. Bu sual takriridir. Arkadaşlardan birisi vermiş ve sahibi sual yoktur ki bunun hakkında encümen doğru veya yanlış diye itiraz etsin. Binaenaleyh encümenin bu kararı zannederim ki muvafıktır. Encümenin mazbatasında başka mütalâa dermeyan edecek var mı? (Hayır sesleri) Heyeti umumiyesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edildi efendim.

5. — *Gazianteb Mebusu Ali Cenani Beyin, İstanbul Meclisi Mebusanı Evrak Kaleminde mahfuz ve.elyevm mevkii tatbikte bulunan kararname dosyalarının bilcelp burada tetkiki hakkındaki takrir ve celbolunan kararnameler.*

REİS — Efendim Gazianteb Mebusu Ali Cenani Beyin bir takriri vardır ki; İstanbul Meclisi Mebusanındaki kararı muvakkatler hakkındadır. İstanbul'dan bunların dosyalarının celbi tahtı karara alınmıştı. Bu karar üzerine şimdi bâzı evrak gelmiştir. Heyeti Celilenize arz edeceğim. İstanbul Hükümetince negrolunup elyevm mevkii tatbikte bulunan İstanbul Meclisi Mebusan Evrak Kaleminde mahfuz olan kararnamelere ait dosyaların celbiyle aidoldukları encümenlere tevzii hakkında kabul buyurulan takrir üzerine mezkûr evrakın ihzârı lüzumu icabedenlere bildirilmişti. Mezkûr evraktan bu kere vürüdeden; Hayvan sirkatinin men'i hakkında iki Kararname var. Dahiliye ve Adliye encümenlerine tevdi ediyoruz.

Memaliki Osmaniyede eenebilerin hukuk ve veeabine ait Kararname var, Adliye Encümenine tevdi ediyoruz.

Gediklilerin ilgası hakkındaki kararname var, Umuru Tasarrufiye Encümenine havale ediyoruz.

Osmanlı cemaat ve müessesatı hayriyesi namlarına kasabat ve kura dâhilinde nammüsteat ile tasarruf olunagelen emvali gayrimenkulenin tashihi kaydı hakkında kezalik üç kîta kararname var, Umuru Tasarrufiye Encümenine havale ediyoruz.

Memurin muhakematı hakkında iki kîta kararname var, Dahiliye ve Adliye encümenlerine havale ediyoruz.

Ferağ ve intikal harçlarının tadilini mutazammın üç kararname var, Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine.

Mülkiye haremahı hakkında üç kararname var; Dahiliye ve Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale ediyoruz.

Âhar mahallere nakledilen eşhasın emval ve düyun ve matlubatı metrûkesine ait üç kîta kararname var, Dahiliye, Adliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale ediyoruz.

#### Muhtelif evrak

1. — *Sulh Muahedenamesinin tasdikı münasebetiyle İstanbul Şehremanetinden mevrat tebrik telgrafı*

REİS — Tensip buyurursanız Divanı Riyasetçe münasip cevap yazılır. (Muvafık sesleri)

#### 4. — ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — *İzmir'in senei devriyci istirdadı münasebetiyle icra edilecek merasime iştirak etmek üzere Divanı Riyasetten intihabedilen dört zat hakkında Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim geçen içtimada İzmir'in yevmi mesudu istirdadına müsadif gün için Heyeti Aliyeniz davet ediliyordu ve bu davet üzerine Heyeti Aliyenizee bir heyet izamı takarrür etmiş ve Divanı Riyasetten iştirak edecek zevatın tefriki Divanı Riyasete havale buyurulmuştu. Bu babta Divanı Riyasetten gelen tezkereyi berayi malûmat okuyacağız.

#### Heyeti Umumiyyeye

İzmir'in senei devriyci istirdadı münasebetiyle icra olunacak merasimi tesdiyyeye memuren Meclis namına gidecek heyete Divanı Riyasetten Reisisani Ali Fuad Paşa ve İdare Memuru Rasim ve Kâtip Vâsıf ve Haydar Rüşdü Beylerin iştirak etmeleri Divanı Riyasetçe tensibedil-

miştir. Arz olunur efendim.

3.9.1339

T. B. M. M. Reisisanisi  
Ali Fuad

2. — *Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim bâzı arkadaşlarımıza mâzeretlerine mebni mezuniyet itası hakkında Divanı Riyasetin diğerk bir kararı vardır, okunacaktır.

#### Heyeti Umumiyyeye

İhtiyaç ve ahvali sıhhiyelerine mebni zirde esamisi muharrer zevatın isimleri hizasında gösterilen müddetlerle mezuniyetleri Divanı Riyasetin 3.9.1339 tarihli üçüncü içtimasında tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

T. B. M. M. Reisisanisi  
Ali Fuad

Haacı Bekir Efendi (Konya), bir buçuk ay, (Tabip raporuna müsteniden)

Şükrü Bey (Bolu), bir buçuk ay, (Tabip raporuna müsteniden),

Hâlid Bey (Niğde), bir ay,

Osman Nuri Bey (Bursa), bir ay,

Mehmed Fuad Bey (Kastamonu), bir ay,

Neşet Bey (Aksaray), bir ay,

Âsaf Bey (Hakkâri), bir ay,

Avni Bey (Cebelibereket), bir ay,

Hamdi Bey (Bozok), yirmi gün,

Dr. Kâzım Bey (Denizli), yirmi gün,

Rifat Bey (Kângırı), yirmi gün,

Refet Bey (Bursa), on beş gün,

Şükrü Kaya Bey (Menteşe), on beş gün,

Hoca Esad Efendi (Menteşe), on beş gün,

Abidin Bey (Saruhan), on beş gün,

Zekâi Bey (Aydın), on beş gün,

Şükrü Bey (İzmir), on beş gün,

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Divanı Riyasetin bu tezkeresinde isimleri mezkûr olan zevatın Divanı Riyasetin tensibettiği veçhile mezuniyetlerini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim! Şimdi ruznamemizde Posta Kanunu vardır, eğer müsaade buyurulursa on beş dakika kadar teneffüs ettikten sonra müzakere ederiz.

Hitami Celse; saat : 3,45

## İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 4,00

REİS — İkinci Reisvekili İsmet Beyefendi

KÂTIPLER : Vâsıf Bey (Saruhan), Haydar Rüşdü Bey (Denizli)

### 5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Posta kanunu lâyihası ve Posta Telgraf Encümeni mazbatası. (1/22)*

REİS — Celseyi açıyorum. Ruznamemizde Posta kanunu lâyihasının müzakeresi vardır. Altıncı maddeye kadar müzakere ve kabul edilmiş. Şimdi yedinci maddenin müzakeresine başlıyoruz.

MADDE 7. — Hükümet Postaca istîfa edilecek ücreti müş'ir pullar, açık muhabere varakaları, zarflar ve kuşaklar ihracına ve istifayı ücret makinaları istimaline ve bunlardan mevkii istimalde bulunanlar ile âtiyen mevkii istimalde vaz'edilecek olanların müddeti meriyet ve şeraiti mübadelelerini tâyine mezundur.

REİS — Yedinci madde hakkında söz isteyen var mı? (Hayır sesleri)

Yedinci madde hakkında söz isteyen yok. Binaenaleyh reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Yedinci madde kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Posta İdaresi, posta pullarıyla istifayı ücretatta müstamel varakaların eşhası hususiye tarafından bey'ini menetmek hakkını haizdir. Müsaade istihsaliyle pul satanlara Hükümetçe tâyin olunacak bir nispet dairesinde beyiye veya ücreti maktua verilebilir.

MAHMUD CELÂL B. (İzmir) — Mâlûl gazilere bir kanunla pul satmak hakkı verilmişti, buna tesiri var mı?

POSTA VE TELGRAF MÜDÜRÜ UMUMİ Sİ VEKİLİ FAHRİ B. — Hayır, hiçbir tesiri yoktur. İstihsali ruhsat etmek şartıyla mâlûl gazilere pul beyiyesi itasında hiçbir mâni yoktur.

AVNİ B. (Cebelibereket) — Yalnız ruhsat istihsalinde müşkülât gösterilmesin.

MAHMUD CELÂL B. (İzmir) — Mâlûl gazilerin zaten kanunî hakları vardı, o hak mahfuzdur deyil mi efendim?

MÜDÜRÜ UMUMİ VEKİLİ FAHRİ B. —

Evet efendim! O hak mahfuzdur. Yalnız iki yer arasındaki mesafe üç yüz metreyi müteceviz olmak şartıyla. Yanyana olursa olmaz.

REİS — Mâlûller hakkındaki ahkâm mahfuz olduğu izah edilmiştir. Binaenaleyh sekizinci madde hakkında başka söz isteyen var mı?

VEHİBİ B. (Karesi) — Pul beyiyesinin miktarı âzamîsi nedir?

MÜDÜRÜ UMUMİ VEKİLİ FAHRİ B. — Beyiye miktarı, yüzde on, on beş, yirmiye kadar gidebilir.

VEHİBİ B. (Karesi) — Temenni ederiz ki, köylere fazla verilsin de tâlip bulunsun.

REİS — Daha söz isteyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Binaenaleyh sekizinci maddeyi reyî âlilerine vaz'ediyorum. Sekizinci maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Sekizinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Hükümet, memaliki cenebiye ile olan posta münasebatını Posta İttihadı Umumi esasına göre beynelmilî itilâf ile tanzime ve itilâfî mezkûre mucibince Türkiye'de istifası lâzımgölecek ücretatın tâyinine salâhiyettardır.

REİS — Fahri Beyefendi! matbuda beynelmilî itilâf var. Encümenin mazbatasında itilâf deniyor. Bunların hangisini kabul edeceğiz?

MÜDÜRÜ UMUMİ VEKİLİ FAHRİ B. — Tabii Encümenin tadili veçhiledir. Bendeniz şu noktanın tashihine müsaade buyurmalarını rica edeceğim:

«Beynelmîlî itilâf» yerine «hususî itilâfat» diye olsun.

YUSUF KEMAL B. (Sinob) — Hükümet, kelimesi geçiyor. Bundan maksat İera Vekilleri Heyeti midir?

REİS — Evet, geçenki celsede izah edilmiştir.

VEHİBİ B. (Karesi) — (Beynelmilel hususi itilâfat) değil mi efendim?

MÜDÜRÜ UMUMİ VEKİLİ FAHRİ B. — Hayır, (beynelmilel) yerine (hususî itilâfat) konuşacaktır.

REİS — Başka söz isteyen var mı? (Yok sesleri) Binaenaleyh dokuzuncu maddenin müzakeresini kâfi görünenler lütfen el kaldırsın, kâfi görülmüştür.

Posta ve Telgraf Müdürü Umumi Beyefendinin teklifi veçhile (beynelmilel) kelimesinin tayyî ile (hususî itilâfat) cümlesinin ikamesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Maddeyi reyî âlinize vaz'ediyorum, dokuzuncu maddeyi kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın, kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Hükümet posta münakalâtını icabı hal ve maslahata göre tanzim etmek için bileümle nakliyatı bahriye ve berriye ve havaie şirketleriyle akdi mukaveleye mezdur.

REİS — Onuncu madde hakkında söz isteyen var mı?

HALİS TURGUD B. (Sivas) — Söz istiyorum. Aşağıda bir madde vardır. Türkiye'de teşekkül etmiş ve edecek olan bileümle nakliyatı bahriye ve bahriye ve havaie şirketleri posta şeyini nakletmeye mecburdur diyor. Yani burada yalnız şirketler kaydı vardır. Efrat falan olmayacak mıdır? Meselâ elli dördüncü madde şöyle diyor: «Madde 54. — 2 Şubat sene 1299 tarihli Posta Nizamnamesinin tarihi neşrinden işbu kanunun neşrine kadar Türkiye'de teşekkül etmiş ve bundan sonra teşekkül eyliyecek olan bileümle nakliyatı bahriye ve bahriye ve havaie şirketleri posta evrak, çanta ve çuvallarını ve hurçları ile devairi resmiye denklelerini ve bunlara refakat eden posta memurlarını meccanen nakle mecbur ve tesellüm eyledikleri müraselâtın ziyayı halinde Posta İdaresinin mürsillere tediye eyledikleri tazminatın tesviyesiyle mükelleftir.»

Şimdi burada şirketlerde bu mecburiyet olduktan sonra efrada verilmek lâzımgelirse arada bir tezat hâsıl olur. Bunu izah etsinler.

MÜDÜRÜ UMUMİ VEKİLİ FAHRİ B. — Muhterem Beyefendinin söyledikleri memleket dâhilinde işliyen Seyrisefain ve sair şirketlerdir. Halbuki memlekette harice çıkanlar - ki bunların bir mecburiyeti yoktur - postalarını

isterlerse taşırlar, istemezlerse taşımazlar. Bu mukavele olmadıkça kendilerine bir ücret verilmesi iktiza eder, yahut verilmemesi için bir salâhiyet istiyoruz. Dâhilde bulunanlar için okuduğunuz madde maksadı temin eder. Hariçte bulunanlar için de bir mezuniyet almak istiyoruz, efendim. (Madde sarîh değil, sesleri) 57. ne madde sarîhtir.

HAMDİ B. (Bozok) — Onuncu madde sarîhtir.

(Müdürü Umumi Vekili Fahrî Bey onuncu maddeyi tekrar okudu.)

ŞÜKRÜ KAYA B. (Menteşe) — Zannederim madde noksandır. Maddede yalnız şirketlerle kaydı vardır. Efrat kaydını da ilâve etmek lâzımdır. Binaenaleyh, madde bu suretle tashih edilmelidir. «Hükümet posta münakalâtını icabı hal ve maslahata göre tanzim etmek için efrat ile ve bileümle nakliyatı bahriye ve berriye ve havaie şirketleriyle akdi mukaveleye mezdur» demek lâzımdır. (Muvafık sesleri)

REİS — Efendim bu bapta söz isteyen var mı? (Hayır, sesleri) Hükümet kabul ediyor mu?

MÜDÜRÜ UMUMİ VEKİLİ FAHRİ B. — Evet efendim.

REİS — Efendim Şükrü Beyefendinin teklifleri veçhile tanzim etmek için (Bileümle nakliyat ilâh.) cümlesinde (bileümle) kelimesinden evvel (efrat) kelimesinin ilâvesini kabul buyuruyor musunuz? (Kabul sesleri) Burada madde umumîdir. 54. ne madde bunu takyideder. Binaenaleyh, 54. ne maddedeki (Türkiye'de teşekkül etmiş) cümlesinin bulunması buraya bunu koymaktan bizi müstağni kılar.

YUSUF KEMAL B. (Sinob) — 54. ne madde ahkâmı mahfuz kalmak şartıyla denmelidir.

REİS — İzah edilmiştir. Zabıtta mevcuttur. Madde hakkında başka söz isteyen var mı? (Hayır, sesleri) Onuncu maddeyi reyî âlilerine vaz'ediyorum.

VEHİBİ B. (Karesi) — Efendim, bu kayıt dâhil ve hariç için de vârittir. Çünkü : 54. ne maddedeki kayıt 1299 tarihinden sonra teşekkül eden şirketler içindir. Halbuki bundan evvel teşekkül eden her hangi bir şirketle mukavele akdetmek için Hükümetin yine mezdun olması icabeder. Onun için onuncu maddenin lüzumu vardır. Dâhil ve hariç için kayıt lâzımdır.

REİS — Başka söz istiyen var mı? (Hayır, sesleri) Söz istiyen yoktur. Binaenaleyh, maddeyi tadil veçhile yani (efrat) kelimesinin ilâvesiyle reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

Efendim müsaade ederseniz faslı saniye geçmezden evvel geçen içtimada encümene havale edilen takrirler üzerine yazılmış olan beşinci madde hakkındaki encümen mazbatasını okuyalım.

#### Riyaseti Celileye

Posta Kanununun beşinci maddesinin tadili hakkında Şakir Bey (Çatalca), Hüseyin Rıfki Bey (Edirne), Mehmed Bey (Çanakkale), Muhtar Bey (Trabzon), Ahmed Hilmi Bey (Kayseri), Vehbi Bey (Karesi) nin encümenimize muhavvel takrirleri mütalâa ve tetkik olundu.

Eğer inhisar posta teşkilâtı olmayıyan yerlerde hazifolunacak olursa bundan bu Mücadele Milliyeye refi' ve lâgvına muvaffakiyet hâsıl olan eenebi postalarının köylerde ve bilhassa hudut köylerinde tekrar vücut bulmasına meydan verilmiş olacağından bu suretle hâsıl olan zararı siyasî inhisarın tahdit ve tağyirinden intizar kılınan fevaide kat kat faik bulunacaktır.

Halbuki altıncı maddede bu mahzur olmamak şartıyla köylülerin ihtiyacatının temini çaresi teemmül edilmiştir. Binaenaleyh inhisarın tağyiri cihetine gidilmekten ziyade Müdüriyeti Umumiye nezdinde daimî murakabe icrasıyle köylünün ihtiyacatının altıncı maddenin bahsettiği salâhiyet dairesinde ve bütçenin müsaadesi nispetinde vücuda getirilmesi daha muvafık olacağından maddenin aynen kabulü muvafık görülmüş olduğu cihetle işbu mazbatamız Heyeti Umumiyeye arz ve takdim kılınır efendim.

#### Encümen Reisi

Erzurum  
Halet  
Kâtip

Âza  
Tokad  
Mustafa

#### Mazbata Muharriri

Münir Husrev

Âza

Ankara

Ömer Mümtaz

Âza

Saruhan

Mehmed Sabri

VEHBİ B. (Karesi) — Reis Bey bir şey soracağım.

REİS — Söz istiyenleri sırası ile yazalım.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Encümene havale edilmiş olan takrirlerin heyeti umumiyesine rağmen encümenin noktai nazarında musır kaldığı anlaşılıyor. Posta Encümeni, demek ki Heyeti Celilenizin tasvibetmiş olduğu takrirlerin hiçbirisini nazarı itibara almamıştır. Eski madde kanuniyenin aynen kabulünü istiyor. Demek encümen noktai nazarında musırdır. Heyeti Celilenizin takrirlerini esbabı mucibe kabilinden okuduğu mazbatada, nazarı dikkate aldığını söylüyor. Fakat maddeyi aynen ipka ediyor ve maddenin tamamen eski vaziyetinde kabulünü istiyor. Demek ki takrirler nazarı itibara alınmamıştır. Yani böyle imtiyazlı inhisar kabul etmezseniz ayrıca gösterdiğimiz mahallerde eenebi postalarının tesisi zannederim ki çok mahzurlu bir şeydir. Fakat bir taraftan da biraz gayrikabili tatbik gibidir. Sahillerde, şehirlerde, şimendiferler üzerinde, şurada burada, limanlarda, yani Türkiye Devletinin posta teşkilâtı bulunan memleketlerde, hiçbir eenebi postane açılmıyacak. fakat memleketin dâhilinde, dağbaşlarında, şurada burada bizim Hükümetimizin posta göndermediği yerlere gelip de eenebilerin posta idarehaneleri veya merkezleri açmaları hakikaten biraz garip gibi görünüyor. Sevahilde ve şimendifer yollarında kasaba ve sair mahallerde hiçbir merkezi olmayacak ve fakat Ankara'nın veyahut Sivas'ın dâhilinde, falan köyünde bir eenebi postası olabilecektir. Bu hemen hemen muhal gibi bir şey, belki de bu vârittir. Yani hemen muhal derecesinde görüldüğü için bendeniz bunu nazarı itibara almıyorum ve alınmasın. Fakat yine takrirler dairesinde encümenin maddeyi tadil etmesi lâzımgeleceği iddiasındayım.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim! Encümen posta inhisarında şart kaydetmemiştir, çok güzel temenni ederiz ki Posta İdaresi onların gösterdiği istikamet dâhilinde muvaffakiyet temin etsin. Bu temenni ile beraber bunun hayyizi fiile çıkacağına kimse inanmaz. Binaenaleyh bendeniz yalnız tefsir mercii olmak üzere encümeninden bir şey soracağım. Eğer ona cevap verirse takririmden sarfınazar edeceğim. Bâzi arkadaşlarımız bilirler, bâzi köylerde köylülerin posta teşkilâtı vardır. Onlar Posta İdaresinin kendilerini aramıyacağını bildiği için ve

gurbette de birçok adamları bulunduğu için kendi aralarında posta teşkil etmişlerdir ve bu suretle postalarını köyden köye muntazaman götürürler. Hattâ benzenizin bildiğime göre bundan evvel Hükümetin postası doğrudan doğruya Elâziz'e onbeş günde gelirken, onlar Giresun tarihiyle sekiz günde posta verir ve ahırlardı. Şimdi köylüler böyle köyden köye veya hut köyden merkeze mektup getirdikleri zamanda bunlar kaçak mektup addiyle ve inhisar altındadır diye mahkemeye verilecek mi, verilmeyecek mi? (Çünkü aşağıda ahkâmı cezaiye var...

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Elbette cezayı nakdî vermez.

VEHBİ B. (Devamla) — Ha eğer öyle ise takririmi geri alırım. Fakat bunun aksi ise rica ederim, takririm burada kaydedilsin. Eğer köylü birbirlerine gönderecekleri mektubu Hükümete göstermezlerse ve Hükümet de bu inhisara tâbidir diye köylüyü hapsederse bu, mantika muvafık bir şey değildir.

İHSAN B. (Ankara) — Efendim encümen-den iade edilen beşinci madde mektuplarla kartpostalları tahtı inhisara alıyor. Ahkâmı cezaiye faslının 40 nci maddesinde «Tahtı inhisara alınan mektuplar derdest edildiği vakitte bir liradan on liraya kadar cezayı nakdî alınır.» deniyor. Geçenki müzakerede Şabri Beyefendi iki yüz, üç yüz haneli bir köyde bile posta teşkilâtı yapıldığını buyurdular. Halbuki birçok nahiyelerde bile posta teşkilâtı yapılmamıştır.

VEHBİ B. (Karesi) — Ve hattâ kazalar da bile.

İHSAN B. (Devamla) — Evet efendim belki bâzı kazalarda bile posta teşkilâtı yapılmamıştır. İşte burada, Ankara'ya sekiz saat mesafede bulunan Âsi Yozgad, Kalecik vardır. Bunlarda posta teşkilâtı yoktur ve yapılmamıştır. Daha birçok bildiğimiz nahiyeler vardır ki hiçbirisinde posta teşkilâtı yapılmamıştır. Şimdi ise böyle bir kaza dâhilindeki köyler ile mücavir kazaya merbut olan köylerden gelen mektuplardan, inhisara tâbi diye derdest edildiği takdirde bir liradan on liraya kadar cezayı nakdî alınacaktır. Halbuki Hükümetimiz Halk Hükümetidir, köylülere (efendi) namını veriyoruz. Bu madde köylülerin aleyhindedir ve Hükümetimizin takibettiği gaye ile katiyen mütenasip değildir. Binaenaleyh beşinci maddeye şu

kaydı koymak lâzımdır : (Bir kaza dâhilindeki köyler ile mücavir kazaya merbut olan köyler arasında teati edilen mektuplar inhisardan müstesnadır). Maddenin bu veçhile tashih edilmesi için tekrar encümene havale buyurulmasını teklif ederim.

Dr. TEVFIK RÜŞDÜ B. (İzmir) — Efendim benzeniz netice itibariyle encümenin noktai nazara iştirak edeceğim. Yalnız encümenenden ayrıldığım nokta esbabı mucibe bahsindedir. Yani inhisardan ayrılan yerleri istisna etmek demek; Türkiye'de hemen inhisar altına alınmayan bir yere emanip böyle serbestçe gelir diye bir mâna çıkarmak hususunda encümenle birleşmiyorum. Türkiye bir sahrayikebir değildir ki, postasız bırakığımız şehirlere Türkiye tebaasından olan ve yahut Türkiye tebaasından olmayan her hangi bir yabancı elatabilsin. Bu, vârit değildir. Hattâ ticaret meselesi böyledir. Ticaret serbesttir. Fakat eenebilerin bir şirket açabilmesi bir usule, bir izne tâbidir. İnhisar esas itibariyle ya umumî veyahut hususî olur. Umumi inhisar yapılırsa inhisarı deruhde eden heyete, Hükümete veyahut şirkete birtakım vazâif tahmil edilir ve o heyet veya şirket inhisar işlerinde birçok müşkülâta uğramaz.

Türkiye posta ve telgraf umurunda Hükümetin inhisarı esasî kabul edildikten sonra artık onun inhisarına her köşeden bir rahne açılacak diye birtakım şeyler doğurmak doğru bir şey değildir. Yarın ötede beride türiyecek olan adamların şube açmasını Posta İdaresi meneder. Binaenaleyh esas itibariyle bu inhisarı kabul ettikten sonra istisna yoluna gitmiyelim. Şu kadar var ki, posta merkezi olmayan yerlerde köylüler kendi mektuplarını taşıdığından dolayı cezayı versinler? Pek tabiidir ki, bu husus düşünülecektir. Posta İdaresi şube açmadığı yerlerde mektubunu nakleden köylüden ceza alamaz. Fakat bu madde bunun yeri değildir. Bunu ahkâmı cezaiyede düşüneceğiz. Evet efendim bu madde ile inhisar mutlaktır ve bu inhisara açacağımız her rahne kendi elimizle Posta İdaresinin inkişafına mâni olmak demektir. Onun için bu maddenin aynen kabulüyle ahkâmı cezaiye faslında bu eihetin tasrihini rica edeceğim. Fakat buna mukabil bundan sonraki maddede verdiğimiz bu geniş inhisar dolayısıyla Posta İdaresine her sene şubatını mütemadiyen tezyidetmesi ve her yerin ihtiyaciyle mütenasip surette

ajanslar ve telgraflar neşri için şubeler temin etmesi vazifesinin de tahmilini lüzumlu görürüm.

MAZHAR MUFÜD B. (Denizli) — Temenni değil ya?

TEVFİK RÜŞDÜ B. (İzmir) — Hayır efendim, «tahmil etmeyi» lüzumlu görürüm.

ABDULLAH B. (Trabzon) — Bendeniz fasıl hakkında bir mütalâada bulunacağım. Mademki bir inhisar olarak kabul ediyoruz; acaba bunu bir şirket olarak kabul ettiğimizde bu şekil kâfi midir, değil midir? Bendeniz zannediyorum ki; bilâistisna gerek kasabalı ve gerek köylü bundan istifade etmek lâzımgelir. Binaenaleyh burada Posta İdaresine bir salâhiyet veriliyor ve deniliyor ki lüzum göreceği yerlerde posta merakizi yapabilir. Bu bir vazifedir. Vazife tahdid edilmelidir. Her sene ne yapacağını Posta İdaresi göstermelidir ki, mürakabe, geçen fırka müzakeresinde pek muhik ve pek ateşli olarak müzakere ettiğimiz mürakabe meselesi de teshil edilmiş olsun. Ne yapacak Posta İdaresi? bizlere? bizim lüzum göreceğimiz yerlerde posta merakizi tesisini üzerine almalıdır. Bendeniz o fikirdeyim.

MAZHAR B. (Aydın) — Lüzum göreceği kaydı kaldırılmalıdır.

REİS — Efendim altıncı maddenin müzakeresi hitam bulmuştur. Altıncı madde beşinci maddenin kısmen mütemmimidir.

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim bu inhisarın tamamıyet ve şümlülünü ref'edecek kuyudat gayet güzel. Yalnız bir iki noktayı tevvir etmek istiyorum. Posta, Telgraf İdaresi kendi kendini - arz ettiğim gibi - takyidediyor efendim. Bunu ne için takyidediyor? Bütün sizin endişelerinizi düşünerek ondan tevelüdedecek zaruretten takyidediyor. Şimdiye kadar köyden köye posta yapılamazdı. Posta olmuyan yerlerde müraselât nakledilemezdi. İşte bu haksızlığı bu kanunun altıncı maddesi ile ref'ediyoruz. Yalnız bir şey talebediyor, diyor ki, eğer köyden köye mektup gidecekse benim malûmatım tahtında olsun ve o köylü gelsin benden pul alsın. Benden alacağı pullarla muhaberesini temin etsin. Köylüye bu ruhsatı vermek salâhiyetini şimdi Müdüriyeti Umumiyeye veriyoruz. Halbuki bu kanundan evvel Müdüriyeti Umumiye bu ruhsatı köylülerin kendi arasında teşkil edeceği bir heyete vere mezdi. İnhisar mutlaktır. Kendi yapamaz. İnhi-

sarın hüsnüsüretle tatbiki için bu tarzda tevsi muamele salâhiyeti yoktur. Halbuki bu kanun bütün sizin bu köylü hakkındaki endişelerinizi nazarı dikkate alarak inhisarı takyidediyor, diyor ki : İdarenin teşkilâtı olmuyan yerlerde muayyen günlerde belediye heyetlerini posta işlerine teşrike Müdüriyeti Umumiye salâhiyettar olsun - tabii heyeti ihtiyariyeye de teşmil edilebilir - böyle bir fıkra da konabilir. Bu kanunun tasdikından sonra Müdüriyeti Umumiye diyebilecektir ki «Efendi! Benim burada posta teşkilâtına yoktur, haftada bir defa veyahut haftada iki defa olmak üzere siz köyleriniz arasında posta münakâlâtı yapınız. Ben size pul vereyim ve siz yüz kuruluşluk pul satarsanız meselâ on beş, yirmi kuruluş da sizin olsun. Siz bu vazifeyi göredurun, ta ki, ben kudreti maliyeye malik olayım ben geleyim sizin yerinize kaim olayım.» zannederin Sizin bütün endişenizi bu kanun temin ediyor.

ABDULLAH B. (Trabzon) — Ne vakte kadar efendim?

SABRİ B. (Devamlı) — Efendiler! Geçen gün izahat vermiştim. Eğer siz Müdüriyeti Umumiye yapamadığından dolayı köylü kendi işini yapsın, diyorsanız bunu kabul ederim. Fakat posta tesisatının vücuda getirilmesinde mâzide teahhur vukubulmuştur, diye gayet mâkul, hem memlekete nafi' ve hem de köylüye aidolan bir teklifi kabulde tereddüt gösterirseniz zannedirim muvafık olmaz.

İSMAIL KEMAL B. (Çorum) — Her yerde belediye olmadığı için heyeti ihtiyariye tâbiri konulmalı.

SABRİ B. (Devamlı) — Heyeti ihtiyariyeyi koyabilirsiniz. Sonra beyiye şubeleri kaydı da bu maksadı temin edebilir. Çünkü, beyie şubesi ne demektir? Bir hisse terk etmek suretiyle bir posta teşkil etmektir. Müdüriyeti Umumiye bunu fertler ile yapabileceği gibi heyeti ihtiyariyeler ile de yapabilir.

İHSAN B. (Celibereket) — Sual soracağım.

REİS — Buyurunuz, efendim.

İHSAN B. (Celibereket) — İki köy arasında posta teşkilâtı yoktur. Köylü haftada muayyen günler köyünden kalkacak, kendi mektubunu bu köyden alıp öteki köye götürecektir; fakat posta pulu satılacak değil mi?

SABRİ B. (Saruhan) — Evet.

IHSAN B. (Devamla) — Kendi hizmetini kendi görürken bir adam başkasına nasıl ücret verir?

SABRİ B. (Saruhan) — Efendiler; inhisara mukabil siz Posta İdaresine bir vazife tahmil ediyorsunuz, diyorsunuz ki : Memleketin bütün ihtiyacatını da temin ediniz. Her vazifenin, her külfetin bir nimeti vardır. Müdiriyet, her mahalle posta yetiştirebilmesi mükellefiyetine karşı, inhisarının taallük ettiği sahanın her noktasından nakden müstefidolması hakkını haizdir. Bununla beraber İdarenin yegâne maksadı yalnız pul satmak değildir. Memleketin her noktasında muhaberatinın sureti cereyanını görmeyi düşünmektir. Çünkü, siz bilirsiniz ki, bütün devletlerde olduğu gibi; bizde de posta inhisarında yegâne sebep, endişei nakit değildir, o mevzuu münakaşa değildir. Endişei siyasiyat da vardır, memleketin her yerinin ahvalini de bilmek arzusu vardır. Size bir gün eski Mecliste Müdürü Umumi sıfatıyla huzurunuzda geldiğim zaman mâruzatta bulunmuştum. Bir cemiyetin, bir memleketin mi'yarı medeniyeti, mi'yarı siyaseti, mi'yarı ticareti postadır. Siz bir memleketi anlamak istiyor musunuz? Giriniz postanelerine, tamamiyle ayna gibi görürsünüz. Oradaki sansür size o memleketteki fenalığı gösterir. Bütün âlemce makbul, müstahsen bu düstur mucibince memleketin her noktasının ahvalini öğrenmek için orada cereyan eden posta muamelâtıyla Posta İdaresi alâkadar olmalıdır.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Bu beyanat doğru değildir. Köylülere kendi vesaiti ile posta münakalâtı yaptırırken medeniyeti göstermiş olmazsınız.

SABRİ B. (Devamla) — Şimdi inhisarın mutlâkiyetindeki fevaidini arz ettim. Bunu köylünün yapması ne demektir? Mademki be-yiyeye para veriyoruz. O köylü bizim memurumuz demektir. Çünkü hizmeti mukabilinde para veriyoruz. Hulâsa kanunun maksadı posta muamelesi tabii cereyan etsin, Devletin pulu ile olsun. Dünyanın her yerinde böyledir.

REİS — Efendim kifayeti müzakere takriri vardır. Kifayeti müzakereyi reyâlinize vaz'etmek mecburiyetindeyim. Müzakereyi kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür. Takrirler okunacak :

Riyaseti Celileye

Beşinci maddenin (Bileümle nakliyat şirketlerinin umuruna mütaallik nakledecekleri evrak) ibaresinden sonra (bir kaza dâhilinde kura ile mücavir kazalara merbut kura halkı arasında teati edilen mekâtîp) ibaresinin ilâvesi suretiyle tadilini arz ve teklif eylerim.

Ankara Mebusu  
İhsan

Riyaseti Celileye

Beşinci maddenin tadilini mutazammın verilen takrirler evvelki içtimada Heyeti Celilenin mazharı tasvibi olarak maddenin ona göre tertibi zımında encümene iade edilmişti. Encümenin Heyeti Umumiye kararını reddiyle maddenin aynen kabulünde ısrarı mânâsız olduğundan kabul edilen takrirler mucibince maddenin tadilini teklif ederim.

Çanakkale Mebusu  
Mehmed

Riyaseti Celileye

1. Müzakere kâfidir.

2. Esas itibariyle bu maddelerde inhisarın mutlâk olarak kabulünü ve posta tesis edilmiyen mahallerdeki köylerin cezadan muafiyeti hususunun ahkâmı cezaiye faslında müzakeresini arz ve teklif ederim.

Konya Mebusu  
Musa Kâzım

REİS — Efendim, Musa Kâzım Efendinin takriri inhisarın mutlâk olarak kabulünü, yani maddenin aynen kabulünü teklif ediyor.

MUSA KÂZIM Ef. (Konya) — Evet efendim; maddenin aynen kabulünü teklif ediyorum.

FERİDUN FİKRÎ B. (Dersim) — (heyeti ihtiyariye) aynen ilâve olunacaktır.

REİS — Mehmed Beyin takriri ise evvelki içtimada nazarı mütalâaya alınan takrirler dairesinde encümenin tadilat yapmasını teklif ediyor. Encümen nazarı mütalâaya alınan takrirlerin ademi kabulü üzerinde ısrar edebilir, Heyeti Umumiye de kararını verebilir. Binaenaleyh bu takriri reye koymaya lüzum yoktur. Mesele tenevvür etmiştir. İhsan Beyefendinin takriri takyidi müstelzimdir. Binaenaleyh tadili icabettiriyor. Bunun için evveleminde tadil takririni reyâli-lerine vaz'ediyorum.

(İhsan Beyin takriri tekrar okundu)

REİS — Bu takriri kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Takriri kabul edilmedi.

(Musa Kâzım Efendinin takriri tekrar okundu)

REİS — Bu takriri kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Bu takrir kabul edilmiştir. Binaenaleyh maddeyi aynen reyi âlilerine vaz'ediyorum.

YUSUF KEMAL B. (Sinob) — Reis Bey ahkâmı cezaiye kısmı encümenine gitmiştir. Dolayısıyla Adliye Encümenine de gitsin.

REİS — Gönderelim mi? (Gitsin sesleri) Efendim belediyeler tâbirinin heyeti ihtiyariyelere şâmil olması hakkında encümen reisi beyefendi tarafından mütalâa dermeyeran olundu. Malûmuâliniz bu madde kabul olunmuştur. Binaenaleyh eğer belediye ibaresinin heyeti ihtiyariyeye şâmil olması lâzımsa, müsaade buyurunuz. nihayetinde encümen bir madde teklif eder. Belediye kelimesi heyeti ihtiyariye mânasını ifade eder. Heyeti ihtiyariyeye teşmili için de maddeye bir kayıt ilâve edilebilir. Çünkü bu madde kabul edilmiştir.

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Müsaade buyurunuz Beyefendi! Maddeye ilâve edilemez. Usul hakkında söyleyeceğim. Belediyeye teşmilinin bir mânası yoktur. Çünkü karyelerde belediye teşkilâtı yoktur. Belediyeler yalnız nahiyeler merkezlerinde vardır. Her karyede yoktur. Hatâ her nahiyede de bulunmaz. Büyük altı, yedi yüz haneli köylere de teşmili vârittir. Köylere teşmil etmek için belediyeler tâbiri kabul edilmiştir. Halbuki teşmilin mânası yoktur. Belediye ve heyeti ihtiyariyeler dersek, belediyenin bulunmadığı takdirde heyeti ihtiyariyeler onun vazifesini yapar.

VEHBİ B. (Karesi) — Sekizinci madde bunu temin etmiştir, buna lüzum kalmamıştır. Çünkü belediye veya her hangi bir heyete de ücret verilebilir. Altıncı maddeye tekrar ilâve etmek münasip değildir. Binaenaleyh encümen reisi tarafından dermeyeran edilmiş bir tekliftir. Eğer encümen Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin izahatını kâfi görmüyorlarsa bir madde teklif edebilir. İzahatı kâfi görürlerse teklife hacet kalmaz. Bir madde olarak kabul olunabilir.

REİS — İzahatı kâfi görüyor musunuz?

SABRİ B. (Saruhan) — Evet!

REİS — Kâfi olduğunu söylediler. Beşinci maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ücurat faslının müzakeresine geçiyoruz efendim. Malûmuâliniz bu fasıl Muvazenei Maliye Encümenine tevdi edilmişti. Encümen Mazbata Muharriri Muvazenei Maliye Encümeninin tetkikatını ve tadilâtını arz edecektir.

VEHBİ B. (Karesi) — Tadilâtı bir kere yazalım da ondan sonra Ali Cenani Bey izah etsin.

ALİ CENANİ B. — Madde madde söyleyeyim.

VEHBİ B. (Karesi) — Tadilâtın ruhunu anlayayım.

REİS — Efendim evvelâ tadilâtı okuyun!

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Efendim, encümeninde on birinci maddeden yirminci maddeye kadar müzakere ettik. Diğer kısmı için encümeninden iki âza tefrik ettik. Posta, Telgraf Müdüriyeti Umumiyesi ile encümen arasında müzakere cereyan etmektedir. Yarın o da ikmal edilecektir. Şimdi tadil olan maddeleri söyleyeyim. On birinci maddede elyevm mevcudolan mektup ücretlerine zam teklif edilmiş, encümen bu zamaimi muvafık görmedi. Çünkü istifa edilen ücretlere zam yapmakla varidatın artması pek memul değildir. Kaçakçılık suretiyle ve mektup adedinin tenakusu sebebiyle vâridat aynı nispette kalacaktır. Binaenaleyh encümen elyevm alınmakta olan ücretleri mutedil görerek maddenin tashihini muvafık gördü. Burada mektuplardan şehir dâhili için beş kuruş alınır denilmiştir. Halbuki encümen bunu sabıki gibi dâhil için üç kuruş, hariç için beş kuruş kabul etti. Açık muhabere varakalarına şehir dâhili için iki kuruş, hariç için üç kuruş ücret koymuştur. Ve bunların cevaplarından ayrıca ücret alınır diye tadili muvafık görüyor. On ikinci maddede...

VEHBİ B. (Karesi) — Madde madde söyleyin!

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Pekâlâ, madde madde söyleyeyim. Bu maddeyi müzakere edelim. Diğerini de arz ederim.

REİS — Efendim Posta ve Telgraf Encümeninin de teklifi vardır. Muvazenei Maliye Encümeninin de teklifine muttali, oldunuz. Bir defa Hükümetin teklifi olan on birinci madde okunsun!

Faşlı sani ücretat

**MADDE 11.** — Mekâtibin beher yirmi gram ve kûsurundan şehir dâhili için beş ve şehir harici için yedibuçuk ve açık muhabere varakalarından şehir dâhili için üç ve şehir harici için dörtbuçuk kuruş ve bunların cevaplarının her bir kısmından aynı ücret alınır.

Muvazenei Maliye Encümeninin on birinci maddesi :

**MADDE 11.** — Mekâtibin beher yirmi gram ve kûsurundan şehir dâhili için üç ve şehir harici için beş ve açık muhabere varakalarından şehir dâhili için iki ve şehir harici için üç kuruş ve bunların cevaplarının her bir kısmından aynı ücret alınır.

**FERİDUN FİKRÎ B.** (Dersim) — Efendim bendenizin zihnime bir nokta geliyor. Üçurat faslımın heyeti umumiyesi hakkında malûmu âliniz biz burada bir kanun yapıyoruz. Şimdi bu kanun her halde az çok devam edecek bir müddet içindir. Üçurat kavanini iktisadiyeye ait bir meseledir. Üçeret keyfiyeti fiyatlara tâbidir. Yani paramın kıymetine tâbidir. Sulh akdedilmiştir. Meclisçe paramızın kıymetini yükseltmek için birçok tedabire müracaat ediyoruz. Binaenaleyh ücretler şu kadar kuruş diye tesbit edecek olursak belki ya paramız tereffü edebilir. (Doğru değil sesleri) Müsaade buyurun! Bendeniz fikrimi arz edeyim. Paramızın kıymetinde bir tereffü' olabilir. Sonra iktisadiyatın ruhiyat noktai nazarından ehemmiyeti vardır. Şimdi Heyeti Vekile tunc ve nikelden birtakım paralar darbettirecek, bu paraları kestiriyor. Olabilir ki, az zaman zarfında paramızın kıymeti yükselir ve ücret yine eski şey üzerinden devam eder. Bendeniz her halde Heyeti Celilenizin nazarı dikkatini celbetmek istiyorum. Bu ücret faslımı katı yapmak doğru değildir. Menafii iktisadiyeye muvafık hareket etmiş olmuyoruz. Muvazenei Maliye Encümeninin mütalâası doğrudur. Her halde biz paramızın yükseleceği kanaatindeyiz. Binaenaleyh tabiidir ki, Muvazenei Maliye Encümeninin fikri esastır. Onun fevkünde bir şey yapılamaz. Bu suretle biz kendi paramızın kıymetsizliğini takdir etmiş oluyoruz. Hulâsa sair zevatın mütalâasıyla fikrimi tenyir etmek istiyorum. Bu üçurat faslında paramızın kıymetinin sabit ve muayyen bir fiyat, yani bir mahiyeti katiye iktisabetmesine bugünkü kuruluşumuzu vâhidikiyasi addederek ka-

nuna birtakım şeyler konmamasını teklif ediyorum. Daha açık söyleyeyim, bugünkü Türk kuruluşunu vâhidikiyasi ittihaz ederek kanuna birtakım esasat konulmasını telâkkiyatı iktisadiyeye göre muvafık bulamıyorum. Bendenizin fikrimce nasıl ki, bundan evvel Heyeti Vekileye birtakım salâhiyetler verdik, «falan şey hakkında mezundur» dedik; bunun için de Heyeti Vekile haddi âzamîyi tecavüz etmemek şartıyla iş yapmaya mezun olmalıdır. (Olamaz sesleri) Müsaade buyurunuz fikrimi söyleyeyim. Çabuk geçilecek bir şey değil. Bir iktisadî mütalâadır. Binaenaleyh bendeniz diyorum ki, haddi âzamîyi geçmemek şartıyla Heyeti Vekileye salâhiyet verelim. Üç veya beş kuruş diyelim. Yoksa böyle kanun yapılmaz. Başka memleketin posta kanunları hakkında malûmatım yoktur. Eğer başka memleketin kanunlarında böyle bir şey varsa bilmiyorum. Bendeniz nazariyatı iktisadiyeye bunu doğru görmüyorum. Bugün kuruluşumuzun fiyatını muayyen, mukarrer, telâkki ederek böyle bir üçurat faslı yapmayı ben iktisadiyat noktasından muvafık bulmuyorum. Heyeti Vekileye salâhiyet verelim. Haddi âzamîyi geçmesin. Daima ekalliyete doğru gidilsin. Bizim paramızın yükseleceğine imanımız var, kanaatimiz var. Niçin ileri gidelim? Daima gözümüzü paramızın yükselmesine tevcih etmeliyiz.

**SABRİ B.** (Saruhan) — Efendim, bu tezyidi üçurat meselesi bugün hemen beşeriyetin başına musallat olmuş bir belâ gibidir. Yalnız memleketimizde tahmin edilmemiştir. Bütün dünyada aynı hâdise cereyan ediyor. Biliyorsunuz ki, Madrid'de beynelmilel bir kongre inikadetti. Kongre inikadettiği zaman İsveç Murahhası bir takrir verdi. Takririnde diyor ki; ahvali harbiye yüzünden nakliyat ücretleri ve memurların iâşesi ve postalara konulmasında mecburî olan eşyanın fiyatı o dereceye geldi ki, bugün kongre hiçbir maddenin müzakeresine girmeden evvel süratle ücret meselesinin hallini tahtı vücutta görmelidir. Hattâ bu zarureti ahval, zarureti iktisadiye şimdiye kadar câri olan bir kaidei umumîyeyi de ihlâl etti. Dahilî tarifeler daima beynelmilel tarifelerden dün iken kongrenin inikadından evvel memleketler öyle bir vaziyeti iktisadiyeye mâruz kaldı ki, birçok memleketlerde bâzı dahilî ücretler İttihaddaki tarifeyi tecavüz mecburiyetini hâsıl etti. Kongrelere tayin edilmiş olan tarife ücretleri tezayüdetmiştir. Biliyorusu-

nuz ki, İsveç'te tadili tarife demek, mevcudolan altun üzerinden tesviye demektir.

Şimdi bize gelelim: Efendiler, bizde hakikaten tezyidi ücret için bir zarureti katiye var mıdır? Bu bahse geçmezden evvel (Madrid) Kongresi Reisinin bir nutku vardır. Onu arz edeyim, Reis bu nutkunda diyor ki: Efendiler bizde bir düstur vardı. Biz hadimi insaniyet idik, hadimi insaniyet demek, az bir ücretle hizmet etmek demektir. Halbuki Harbî Umumî bizim önümüzde öyle bir sahai müşkülât ve mümaneat açtı ki, biz sözümüzden ric'at ederek irticaa doğru gidiyoruz. Çünkü nakliyat yapmak icabederken pahalı yapıyoruz.

Hattâ bu kongrede mektup ücretlerinin müzakeresinde de bir nokta nazarı dikkati câlipdir. Mektup ücretlerinin bir misline iblâğı kabul olunuyor. Halbuki inhisarla, bütün dünyada iki madde vardır. Şimdi kanun müzakeresinde görüldüğü üzere biri mektup, diğeri kartpostalıdır. Mektuplarda bir misil tezyidi ücret kabul edilmişti. Mantikî olan bir şey varsa o da kartpostal ücretinin tezyidinin de bir misline iblâğıdır. Bu suretle on santim yirmi santime çıkacaktı. Bu bapta müzakere açılmış ve bu müzakerede denilmiştir ki: Eğer kartpostal ücreti bir misline iblâğ edilecek olursa eli santim ücreti olan mektuba mukabil, kartpostalın ücreti yirmi santim olacaktır. Binaenaleyh, herkes kartpostal yazacaktır. Bizim varidatımızı, bu yüzden beklediğimiz menfaai ihlâl edecektir. Biz bu suretle zarureti maliye içinde kalacağız. Aman kartpostalı bir misline iblâğ etmiyelim, üç misline iblâğ edelim, otuz santim olsun denmiş ve otuz santim kabul olunmuştur. Düşününüz efendiler bugün nasıl bir buhranı malî dünyada hâkim bulunuyor ve nasıl postalar, tezyidi ücret zarureti karşısında kerhen bulunuyor.

Şimdi efendim bize gelelim; haric ne olursa olsun, herkes kendi derdine bakmalı ve kendi yağı ile kavrulmalıdır. Bugün hepimizin temenisi; memleketimizde sâkin bulunan, milletimizin her bir ferdinin ihtiyacı medeniyesini, fikriyesini sühuletle ve az para ile temin etmektir. Şüphesiz ki; bugün bu tezyidi ücreti bize getiren memurlar, bunu bir arzuyu kalb ile getirmemişlerdir. Onlar da bunu kerhen getirmişlerdir. Efendiler acaba bizde bugün posta ve telgrafın vaziyeti maliyesi nedir? Kendisinden şimdiye kadar beklenen birçok mu-

amelâtı henüz tatbik edememiştir, yeni muamelât teklifinde bulunuyor. İnşallah ümid edelim ki, Posta ve Telgraf İdaresi bu yeni kanun ahkâmını tatbik eder ve memleketimize daha nâfi' bir müessese olur. Şimdi elde mevcudolan eski vazâifi bihakkin yapabilir mi? Maatteessüf yapılmadı efendiler! Şu kanun lâyihası zamanı idareme aittir. Huzuru Âlinizde kemali hicap ile itiraf ederim ki yapamadık. Postaları arzu edilen suretle gönderemedik, telgrafları yerlerine vaktiyle yetiştiremedik. Acaba bunun esbabı ne idi? Biz istemedik mi? Biz çalışmadık mı? Zannederim ki benim posta arkadaşlarının mesaisi şu zamanı fevkalâdede, buhranı azimde, hepimizin takdir ve tahsinine mazhar olmuştur. Her posta memuru kudreti beşeriyenin fevkinde sây ibraz ile vazifesini yapmıştır ve kemali fahrile söylerim ki memlekette, vukua gelen her inkılâpta posta memuru fedakârlık göstermiştir ve her vakit sizin takdirinize lâyıktırlar. (Doğru sesleri) O halde efendiler; bu makina iyi yürüyemiyor, noksandır. Filhakika bu hâdisede postaları yürüttük. Sizi temin ederim ki efendiler, ordumun bize muaveneti olmamış olsaydı huzurunuzda hacil olacaktık ve sizi çok kere tasdi' edecektik. Meselâ şimdiye kadar postalarımızı nakleden sürücülerin yüzde doksanı meccanen idi. Halbuki sulh geldi. Şimdi kavanini tabiiye hükmünü iera edecektir.

Bu sürücülerin parasını vermek lâzımdır. Binaenaleyh bugünden itibaren hiçbir sahada meccanen posta nakledilmeyecektir. Hattâ bir şirket çıksa da «Ben bunu meccanen nakledeceğim.» dese ben yine buna razı olamam, düşünürüm; bu kadar hamiyet acaba hangi menfaati icabettiriyor, bunu kimler yapar? Tüccarlar... Bu da şayam tecmüldür. Binaenaleyh her hangi şekilde olursa olsun postayı mesul ellere tevdi lâzımdır. Ve bunu bu şekilde mütaahhitle idare için de para almak lâzımdır. Acaba bu hususu temin için ne kadar fazla külfet lâzımdır? Küçük bir misal ile arz edeyim: Malûm-âliniz 1337 senesi bütçesi elinizden geçmiştir. Burada mütaahhitlere yetmiş seksen bin lira kadar bir para konulmuştu. Bu sene henüz ihalelerin hepsi ifa edilmemiştir. Fakat bu sene bu âna kadar elde edilen hesabat neticesinde posta mütaahhitlerine verilecek para dört yüz kırk bin lirayı tecavüz ediyor. Halbuki ar-

kadaşlar, köyler arasında postaların tesisi lüzumu ne hararetle, ne ateşle söylenildi. Zavalh köylü! Evet henüz birçok nahiyeler arasında postalar yapılamadı, henüz köyler arasında postalar tesis edilemedi. Yine o köylüler ki karlar yağar, müthiş fırtınalar, sanki Kafdağı'nın arkasında bulunan ifritler kurtulmuş, kendi evinin önündeki dağlarda, derelerde, muharebe eder gibi her yerden müthiş sesler çıkarırken ocağının başında gayrişuuri bir havfla titriyen köylü, istemez misiniz ki âlemi lâhuttan gelen bir Meleki mübeşşir sadayı tesellisi gibi posta sesini işitsin? İşte köylülere postanın sesini işittirmek için şehirlilere tahmili ücret ediniz! (Gürültüler)

**MAZHAR MÜFİD B.** (Denizli) — Postanın şairane tarifi!

**SABRİ B.** (Saruhan) — Efendiler; ben sizi nasıl dinliyorsam siz de beni dinleyiniz, rica ederim! Mademki köylümüz postadan istifade edemiyor, mademki müdafaai vatanda her türlü fedakârlığı yapmıştır, bütün mezahime mâruz kalmıştır. O halde size bir vazife taallük ediyor ki; mektup ücretini biraz pahalı yapalım. Bahusus iktisadiyatta şehirli yüzde yüz kâr etmiştir. O halde köylüler de bundan müstefid olsun. Bugün köylülerimize her türlü hizmet bizim için bir vecibedir. Ben arzu ederim ki Posta Kanununda muharrer ücreti lâzımgelen hadde iblâğ edelim. Acaba posta ücreti için lâzımgelen para nedir? İdare bir şey istemiyor. Tarifesi sabıkanın tatbikini istiyor. Bir kuruş altın istiyor, fazla değil. Altın çil kuruş veriniz, kâfi, demek ki kanunun teklifi gayet mâkuldür. Bununla beraber Posta Encümeni Muvazenei Maliye Encümeninin fikrini kabul ediyor, verdiğim izahattan anlıyorsunuz ki köylü müstefid olacaktır.

**İHSAN B.** (Cebelibereket) — Yani madenî bir çil kuruşa razı olduğunuzu söylediniz, ve haricî mektuplar için ücreti dahiliyeye bir nisf zammı esas olarak koymuşsunuz.

**SABRİ B.** (Devamla) — Efendim arz ediyim. Bugün tatbik ettiğimiz ücret Madrid Kongresinin kabul etmiş olduğu ücret değildir. Madrid Kongresi altın olarak elli santim kabul etmiştir. Halbuki bugün bankadan tahkik ettim. Bir frank, otuz kuruştur. Altın elli santim on beş kuruştur. Madrid Kongresine vaziyet ve ahvalimizi arz ettik. Biz bu altın olarak

tâyin edilen miktarı kaldıramayız. Rica ederiz bu elli santime mukabil memleketimizin haliyle mütenasip bir tarife kabul ediniz dedik ve bizim gibi birkaç hükümet daha aynı talepte bulundu. Meselâ: Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya... Bu memleketlerin ahvali iktisadiyelerine tevfikan ve bu hükümetlere mahsus bir tarife yapıldı. Bizim için elli santim yedibuçuk kuruş itibar edilmiştir. Yani bu, itibardır. Altın olarak değildir. Bu ancak bizim ahvali iktisadiyemizden, harbde bulunmamızdan, yüz bin müşkülâta mâruz kalmamızdan ileri gelmiştir.

**RUŞEN EŞREF B.** (Karahisarı Sahib) — Bir ufak sual soracağım. Buyurdular ki; bunu tatbik edecek olursak köylü bundan istifade edecektir. Halbuki şehirli hangi fiyatla gönderecek olursa köylü de o ücretle gönderecek değil midir? Yani köylünün üç kuruşa gönderdiği mektubu, şehirli de üç kuruşa gönderecektir. Bunda köylünün lehine ne vardır? Şehirlinin üçe yolladığını köylü ikiye mi gönderecek? Bunu anlamak isterdim.

**SABRİ B.** (Saruhan) — Zannederim ki, mütalâatım gayet basitti. Tezyidi ücret, tezyidi varidat demektir. Tezyidi varidat da tezyidi teşkilâtı muciptir. Posta ve Telgraf İdaresi fazla topluyacak olursa onunla mütemadiyen tesisatta bulunacak; bundan da halk ve köylü müstefid olacaktır.

**RUŞEN EŞREF B.** (Karahisarı Sahib) — Anlaşıldı efendim. Teşekkür ederiz.

**VEHBİ B.** (Karesi) — Güzel, fakat bizim paralamamızın arasında iki kuruş, üç kuruş yoktur. Bu, muamele de güçlüğü mucibolacaktır. Burada madenî para ile bu temin edilebilirse de taşralarda bu yoktur. Onun için bu ücreti yüz para ve saire gibi kolaylıkla tedavül eden miktarâ göre tâyin etmeli.

**ALİ CENANİ B.** (Gazianteb) — Hükümetin vâhidikiyasi kuruş olmak üzere bir teklifi vardır.

**İHSAN B.** (Cebelibereket) — Madenî mi?

**ALİ CENANİ B.** (Gazianteb) — Evet.

**İHSAN B.** (Cebelibereket) — O halde posta müdürü kırk paraya razı. (Handeler)

**ALİ CENANİ B.** (Gazianteb) — O değil.

**FERİDUN FİKRİ B.** (Dersim) — Muvazenei Maliye Encümenimizin Mazbata Muharriinden bir sual soracağım. Tâyin ve takdir buyrulmuş olan bu ücreti tenzil etsek muhaberatı teksir

etmiş olmaz mıyız? Yani halka bir sühulet bahşederek bundan yine idare müstefidolmaz mı? Böyle şeyler tarihi maliyatta görülmüştür. Geçen sene Fransa'da ve İngiltere'de yapılmıştır. Bundan Hükümetin bütçesi hiç zarar görmemiştir. Reyî âlinizi almak istiyorum. Bizi bu bapta tevîr ediniz!

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim, pek uzun zaman evvel değil; pek yakında bu düşünölmüştür. Posta ücretleri tenezzül eylediği zaman acaba varidat tenakus eder mi diye düşünöldü. Fakat Posta İdaresinin tutmuş olduğu istatistiklerden anlaşılıyor ki, ücretin tezyidi üzerine de varidat tenakus etmemiştir. Ücretler üç kuruş olduğu zaman ne kadar mektup teati edilmiş ise beş kuruş olduğu zamanda aynı nispette mektup teati edilmiştir. O da memleketin ahvali iktisadiyesi henüz düzelmediği bir zamanda eğer ahvali iktisadiyemiz düzelse idi, daha çok olacaktı. Nitekim bu sene son aylarında ve gelecek sene iptidasında daha ziyade olacaktır. Encümeniniz, bu miktarın tenzilinde bir faide görmüyor ve Sabri Beyefendi gayet güzel izah buyurdular. Bugün posta ücretlerinin tezyidine sebebolan mesele, altınla evrakı nakdiye arasındaki fark değildir. Bunun en büyük sebebi; Harbî Umumî dolayısıyla hâsıl olan tebeddüldür. Harbî Umumîden evvel, altın para ile beş kuruşa aldığımız bir malı bugün yine altın para ile on beş kuruşa alamazsınız. Çünkü ahval ve şeraiti iktisadiye değişmiştir. Binaenaleyh bizim burada tâyin ettiğimiz miktar altın paraya makıys değildir. Buradaki mikyas, Posta ve Telgraf İdaresinin, münakalâtı temin için sarf edeceği mebalîğ nazarı dikkate alınarak tâyin edilmiş bir miktardır. Yine Sabri Beyin deminden söylediği üzere Harbî Umumî esnasında posta nakleden mütaahhitler askerlikten kurtulmak için posta müraselâtını meccanen deruhde etmişlerdi. Posta İdaresi bu mütaahhitlere para vermiyordu. Fakat bugün, para vermeye mecburdur. Hem de muntazam olarak posta nakline mecbur olduğu için para verecek ve fazla masraf etmek mecburiyetinde kalacaktır. Mütaahhitlere dolgun para vererek postaları vakit ve zamanında yetiştirmek için kuvvetli mütaahhitlerle mukaveleler yapmak icabeder. Bundan dolayı bu ücretler encümeninizin tâyin ettiği miktardan aşağı düşerse, Pos-

ta İdaresinin bugün senevî vermekte olduğu üç dört yüz bin lira açık daha ziyade tezayüdedecektir. Efendiler! Posta İdaresi Harbî Umumîden mukaddem Devlete senevî iki yüz bin lira kadar bir fazlaî varidat temin ederken bugün maatteessüf üç dört yüz bin lira açık veriyor. Fakat bu ahvali fevkalâde geçtikten sonra posta ve telgrafın intizamı iade olunursa ümidediyoruz ki, bu açık azalacaktır. Yalnız bir temennimiz daha vardır. Müdiri-yet bu Posta Kanununu getirdiği gibi bir de Telgraf Kanunu getirmelidir. Çünkü telgraf muamelâtı bugünkü posta vaziyetinden daha müşevves, daha fena bir halde cereyan etmektedir. Maatteessüf buna da devairi resmîyemiz sebebiyet vermektedir. Onun için mükemmel ve her tarafı düşünölmüş bir kanunla buraya gelirse, Telgraf İdaresinin suiistimalâtının önüne geçilir. İdarenin değil, muamelâtın. Bendeniz daima idareyi mazur görürüm. Çünkü idare buna çare bulamaz. O zaman belki, bu açığı kapayabiliriz. Feridun Fikrî Beyin bir sualine cevap verdikten sonra kürsüden inmek istiyorum.

Feridun Fikrî Bey arkadaşlarımız posta ücretlerinin tâyini miktarında Hükümetin serbest olmasını teklif ediyorlar.

FERİDUN FİKRÎ B. (Dersim) — Haddi âzamîyi geçmemek şartıyla.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Haddi âzamî olsun, asgarî olsun, bendeniz bunda büyük bir mahzur görürüm. Devletin her nevi vergileri mükellefin vekillerinin nazarı dikkatinden geçmelidir. Bu katî bir esastır. Bu esasta zerre kadar inhıraf edersek milletin hakkına tecavüz etmiş oluruz. Bu katiyen doğru olamaz. (Müzakere kâfi, sesleri)

FERİDUN FİKRÎ B. (Dersim) — Reis Beyefendi Hazretleri! Bahis, bu memleketin iktisadiyatına taallük eden en büyük meseledir. Havaiyat değildir.

REİS — Kifayet aleyhinde söz isterseniz söyleyebilirsiniz.

FERİDUN FİKRÎ B. (Dersim) — Bendenizin arz edecek sözlerim var.

REİS — Müzakerenin kifayetine dair Denizli Mebusu Haydar Rüşdü Beyle, Gazianteb Mebusu Şahin Efendinin takrirleri vardır.

FERİDUN FİKRÎ B. (Dersim) — Bendeniz kifayet aleyhinde söyleyeceğim.

REİS — O halde buyurun efendim.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Efendiler sulh akdolanmıştır ve bu Meclis de sulhu tasdik etmiştir. Halkın ve memleketin yeni ihtiyacına karşı yeni tedbirler alınmıştır. Halkı daima yakından meşgul eden; Halk İdaresinin halka karşı ifa edeceği en mühim mesalden birini teşkil eden posta ücretleri gibi azım bir mesele ile meşgul oluyoruz. Biz böyle azım bir mesele üzerinden yıldırım gibi geçerek doğru olmaz ve hüsnütesir yapmaz. Binaenaleyh katiyen haşviyat mahiyetinde olmamak şartıyla doğrudan doğruya memleketin esasatı iktisadiye ve maliyesine taallük eden mâruzatımı Heyeti Celile lütfen kabul etmek atıfesinde bulunsun.

REİS — Feridun Fikri Bey izahatını beyan etmişlerdir. Söz istiyen rüfekadan Tevfik Rüşdü Bey de vardır, fakat müzakerenin kifayeti hakkında takrir vardır. Evvelâ bunu reye koyacağım. Şu halde müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Müzakereye devam edeceğiz.

Dr. TEVFIK RÜŞDÜ B. (İzmir) — Efendim, Sabri Beyefendi biraderimizi dinledik. Posta ücretinin tezyidini pek güzel müdafaa buyurdular. Posta ücretindeki tezyit, bugünkü miktarı geçince hiç farkına varılmaksızın memlekette bir de Posta Telgraf Vergisi icadedilmiş oluyor. Binaenaleyh çok iyi düşünmeli ve ücret miktarının tâyinindeki esbabı açıkça ve sarahaten bildirmedikçe halkı vergi tahmil etmek karşısında bulundurmamalı. Aynı zamanda şurasını da hatırlamalıdır ki, Posta ve Telgraf İdaresi masarifini kısmen inhisar fevaidinden temin ediyor. Posta ve telgraf; matbuat kadar demiyecek isem de hemen ona yakın olarak mesaili iktisadiyede bütün âlemi irfanda pek mühim âmil olan bir şubedir ki, Hükümet aldığı vergilerden ayırarak bellibaşlı vazifesi olan bu noktayı temin etmesi icabeder. Çünkü mevduatı herkesin ayağına kadar getirmesi lâzımdır. Bütün bu vazifeyi ifa etmesi ancak masarifatını varidatından temin etmekle olur. Posta ücretinin tesviyesinde vâhidikiyası olacak ölçü, altın, gümüş gibi şeyler değildir. Bahusus ki, altının kuvve-i iştirâiyesi o kadar su götüren bir şeydir ki, onun içinden dünya çıkamadı. Biz hiç çıkamayız. Bize lâzım olan posta idaresini inkişaf ettirmek; ondan sonra da iyi idare etmek için evvelâ bütçemizdeki sıkıntıları düşünmektir. Bu

inkişafatı temin etmek için Hükümete lâzım olan paranın asgarisini vermektir. Pekâlâ biliyorsunuz ki Devletimiz bütçenin muvazenesini, varidat ve masarifatını iyice hesabetmiştir. Posta ve Telgraf İdaresi için ayıracağı tahsisatı göz önünde tutmuştur. Nihayet bütün bu hesabı yapmış olduğunu farz ederek bir ücret listesi takdim etmiştir. Posta ve Telgraf Encümeninin fazla paraya ait kararını Muvazene-i Maliye Encümeni kabul etmez. Heyeti Celilece de onunla iktifa edilmesini rica edeceğim.

SABRİ B. (Saruhan) — Cidden mühim mesele. Söz söyleyeceğim.

REİS — Müsaade buyurunuz Sabri Bey, diğer arkadaşlar da söylesin.

SABRİ B. (Devamla) — Efendim böyle fikrimiz ve düşüncemiz olmakla beraber Muvazene-i Maliye Encümeninin teklifini Posta ve Telgraf İdaresi de kabul eder. Yalnız bir noktada Tevfik Rüşdü Bey endişe tevliedetti. Acaba Posta ve Telgraf İdaresi için tefrik edilmiş tahsisat var mı? Elbette. Bir ziyanı yok tefrik edelim. Posta ve Telgraf idareleri böyle eline geçmiş bir fırsattan istifade ederek kendi ihtiyacını temin ettikten sonra fazla para iddihar mı edecek? Bunun en birinci murakıbbı Heyeti Aliyenizdir. Bunun için bu vârit değil. Vâridolmamasının başlıca sebebi Heyeti Celilenizin vücududur. Malûmuhihsanız bir kere Posta ve Telgraf Encümeni huzurunuzda gelir Heyeti Muhteremeniz de varidat ve masarifatını görür, teşkilâtı cedideyi görür. Mâkul ise kabul eder. Varidat masarifata tekabül ederse, pekâlâ masarifi tabiiyede temin olunur.

İkinci; Posta ve Telgraf İdaresine gelince : Efendiler! Kavanini tabiiye vardır. Her meşlekin bir felsefesi vardır. Posta ve Telgraf İdaresinin felsefesi, hikmeti de ucuz iş görmektir. İdarenin varidatı masarifatına yaklaşıp kapandığı zaman ucuz iş görme ve gayret etmeye başlar. Çünkü o da memleketin bir vasıtasıdır. O da memleketin bilhassa arz ettiğim ve hile her inkişafının bir hadimidir. Bütün içtimaiyat ve iktisadiyat sahasında bir tazyik vücede getiremez. Buna imkânı maddi yoktur.

VEHİ B. (Karesi) — Efendim Sabri Beyefendinin vakıfane ve şairane beyanatını köylüler lehine de dinledikten sonra yapılacak iş, bir damla göz yaşı ilâve etmekten başka bir

şey değildir. Fakat ücret tezyidedildikten sonra köyler de aynı ücrete tâbi midir? diye İhsan Bey sordular. Verdikleri cevaptan sonra o göz yaşını geri almak mecburiyeti karşısında kaldık. Tezyidi ücuratın, tezyidi varidatı intace-deceğini bendeniz kabul edemiyorum. Bilâkis tenakusu bâdi olacak. Âli Cenani Bey buna cevap verdiler. Tetkikat neticesinde anlaşılmış ki bir mektup üç kuruşla gittiği zaman ne kadar mektup gidiyorsa beş kuruşla gittiği zaman da o kadar gidiyor ve memleketin ahvali iktisadiyesi düzeleceği için daha fazla gitmesi me-muldür diyorlar. Bendeniz buna da iştirak edemiyeceğim. Yüz binlerce kişilik ordunun ana ve babalarından, akrabaları tarafından milyonlarca mektup gittiğini düşünmeli ve sonra memleketten dūr olan birçok kimselerin de birtakım vesilelerle mektup teati ettiklerini nazarı itibara almalı. Bendenize yapılacak iş Hükümet fazla müzaharetle - açık gelecek seneler için ki belki bir iki sene daha devam eder - ücuratı nısfına tenzil etmektir.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — İnşallah ahvali iktisadiye müsaade eder.

VEHBİ B. (Devamla) — Zam meselesinin paramıza tesir edeceği zannı hâsıl olmasın. Günlerimiz oldu ki aledderecat vergilere zammettik. Vergilerimizde üç, beş, yedi derece zammiyatı kabul ettik. İki misil fazla takdir ve tesbit etmek paramızın kıymetine tesir edecekse bütün vergilerimizde de aynı esasatı ve hattâ yalnız vergilerde değil maaşatta da aynı esasatı kabul etmek icabeder.

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Efendim bendeniz meseleyi halledilmiş görüyorum. Dâhil ve hariç şehirde teati edilen muhabere varakaları ve mektup vardır. Bunların cevaplarından da aynı ücret alınacaktır.

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Bir şey söylemek isterim.

REİS — Efendim kifayeti müzakere takriri verdiler. Bu takriri aldıktan sonra Riyaset söz vermekte mâzurdur. Rica ederim; kifayeti müzakere takririni reye koyalım. Kabul buyurulmazsa hepinize söz veririm.

Riyaseti Celileye

Mesele tavazzuh etmiştir, müzakere kâfidir.

Süleyman Sırrı

REİS — Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın, Müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir.

Riyaseti Celileye

11 nci maddenin (ve bunların) kelimesinden sonraki fıkralar zaittir. Çünkü cevaplar dahi ya mektup veya açık muhabere varakasıdır. Bitabi aynı ücrete tâbidir. Tayyımı ve ücretlerin Muvazenei Maliye Encümeninin teklifi veçhile kabulünü teklif ederim.

Konya

Musa Kâzım

REİS — Musa Kâzım Efendi Hazretleri zaten Muvazenei Maliye Encümeninin tekliflerini kabul ettiklerini söylemişlerdi. Binaenaleyh takrirlerini geri alıyorlar mı?

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Geri alıyorum efendim.

Riyaseti Celileye

11 nci maddenin sonundaki (ve bunların cevaplarının her bir kısmından aynı ücret alınır) fıkrasının tayyımı teklif eylerim.

Kastamonu Mebusu

Hasan Fehmi

Riyaseti Celileye

On birinci maddenin son fıkrasının tayyı ile berveçhizir şekilde kabulünü teklif ederim.

Madde 11. — Mekâtibin beher yirmi gram ve küsurundan şehir dâhili için üç ve şehir hariç beş ve açık muhabere varakalarından şehir dâhili iki ve şehir hariç için üç kuruş ücret alınır.

Bozok

Ahmed Hamdi

REİS — Musa Kâzım Efendi Hazretleri bunun reddini teklif ettiği halde takrirlerini ahiren geri almışlardı. Hasan Fehmi Efendi de takririnde son fıkranın tayyımı teklif ediyorlar. Binaenaleyh Musa Kâzım Efendi gibi kendileri de takririni geri alıyorlar mı?

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — (Cevaplarından) ne demektir. Her mektuba yazılacak cevap mıdır? Soruyorum efendim?

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim bizim Posta İdaresinde alelâde kart olduğu gibi iki parçalı kartlarımız da vardır. Maatteessüf Harbî Umumî dolayısıyla onlardan tabettiremedik. Bu iki parçadır. Mürsil bir tarafına yazar gönderir. Mürselünileyhde mürsilden gelen parçasını doldurur, gönderir.

AHMED HAMDİ B. (Bozok) — Öylesi olduğunu biz bilmiyorduk.

Riyaseti Celileye

11 nci maddenin nihayetine «Köylüden bâlâdaki ücretin sülûsuna istifa olunur» fıkrasının ilâvesiyle maddenin aynen kabulünü teklif ederim.

Zonguldak Mebusu  
Halil

Riyaseti Celileye

Madde 11. — Mekâtibin beher yirmi gram ve küsurundan şehir dâhili için üç ve şehir harici için beş kuruş ve açık muhabere varakalarından şehir dâhili için iki ve şehir harici için üç kuruşu geçmemek üzere mekâtib ücretini tesbite Heyeti Vekile salâhiyettardır.

Dersim Mebusu  
Feridun Fikrî

Riyaseti Celileye

Lehülhamd sulh akdedildi. Enebi postalarının ilgası dolayısıyla canibin teati edeceği mekâtib ve sairenin de postalarımızca sevk ve nakledileceğinden hittabi posta varidatı daha ziyade artacaktır. Ba husus İzmir'de inikadeden İktisat Kongresinin tesbit ettiği Misakı İktisadînin vesaiti muhabere faslından posta ücretlerinin yüzde elliye tenzili lüzumunun Meclisi Âlinize arz teklifini müttefikan kabul etmiştir. Mezkûr kongrede murahhas olarak bulunan zevattan bugün Meclisimizde âza bulunan zevat da vardır. Binaenaleyh Meclisi Âlinizin nazarı dikkatini mezkûr misaka da celbeder ona göre dâhili şehir için mektuptan iki buçuk, varakadan altmış para alınmasını ve maddedeki mekâdirin ona göre tadilini teklif ederim.

Bozok Mebusu  
Süleyman Sırrı

REİS — Efendim Hasan Fehmi Efendinin takririni reyi âlinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

(Zonguldak Mebusu Halil Beyin takririni tekrar okundu.)

REİS — Halil Beyin takririni reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Efendim Süleyman Sırrı Beyefendinin takririnde şeklen tesbit edilmiş bir şey yoktur. Yalnız izah ediyorlar.

Takriri aynen reyi âlilerine arz ediyorum; Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

(Feridun Fikrî Beyin takririni tekrar okundu.)

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Zonguldak Mebusu Hilmi Bey biraderimiz tarzı tahririne itiraz ediyor. Bir şekil teklif etmemiştir.

HİLMİ B. (Zonguldak) — Müsaade buyurunuz; istinham ederim Reis Beyefendi; faslı sâni yerine ikinci fasıl denilsin.

REİS — Efendim 11 nci maddeyi Muvazenei Maliye Encümeninin tadili vechile reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

«Madde 12. — Bir nama gönderilecek ceratle lâakal üç ayda bir defa intişar eden her neviresaili mevkutenin ilâveleri de dâhil olduğu halde beher elli gram ve küsurundan yirmi para ve sair evrakı matbua paketlerinin beher elli gram ve küsurundan iki kuruş ücret alınır. Ancak masaliha dair evrak paketleriyle eşyayı ticariye nümuneleri ücreti hiçbir zaman beş kuruştan dun olamaz. Âmaların üstimaline mahsus matbua paketlerinin beher parçası ve beher beş yüz gram ve küsuru için istisnaen bir kuruş alınır.»

FERİDUN FİKRÎ B. (Dersim) — Muvazenei Maliye Encümeninin tadilâtı yok mudur?

REİS — Muvazenei Maliye Encümeninin bu hususta hiçbir tadilâtı yoktur. Aynen kabul etmiştir. Söz istiyen var mı efendim? (Yok sesleri)

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Söz isterim efendim. Yanlıştardan, Türkçe olmıyan kelimelerden bahsedeceğim. Arkadaşlar! Bu maddedeki «cerait» kelimesini görünce (ceracı müntezire) zannediyorum. Cerâdeler desek olmaz mı? (O da Türkçe değil sesleri) Efendim istinham ederim. Daima «ler» edatı cemi varken zâbitler demeyipte «zubbat» demek ne mâna vardır? Maatteessüf başımdan çok geçmiş olduğu için bu mesêle hakkında söz söyleyeceğim. Milletın ruhuna gıda olan maarifin tamamıyla önüne set çekilmiş addedebileceğim Posta Kanununun bir maddesi karşısında bulunuyoruz. Köylü, şehirli, taşralı zavallıları - İstanbul'u mebd-

itibar ederek, çünkü orası el'ân irfan merkezi, matbuat merkezi addolunuyor - düşündüğümüzü iddia ediyoruz. Halbuki arkadaşlar; İstanbul'da veyahut Ankara'da basılmış olan birtakım kitaplardan gönderecek olursak elli gram için iki kuruş vereceğiz ve vermekteyiz. Sorarım arkadaşlar; zavallı köylü için, zavallı taşralı için yazmış olduğum bir risaleye nasıl olur da benden iki kuruş alabiliyorsunuz? Bu itibarla sorarım Posta Encümenindeki arkadaşlarıma ve Posta Müdüriyeti Umumiyesini teşkil eden muhterem zatlara ki; bu milletin en büyük derdi cehli gidermek ve bunun için de en büyük derman maarif iken biz nasıl olur da köylüden, taşralıdan bu iki kuruşu istemekle kendilerine ücuzca kitap gönderebiliriz. Hattâ mektepte okuyan çocuklarımız beş gram gelen iki sayfalık bir kitap için bile iki kuruş vermeye mecbur oluyorlar. Hele elli bir gram geldi mi mutlak surette dört kuruş verecektir. İkincisi arkadaşlar, evrakı masalih. Evrakı masalih denilince ben maddî misali alacağım. (Türkçe söyle sesleri) Günde milyonlar kazanır bir tüccar vaziyetini düşünerek onu müdafaa kanaatiyle söyleyeceğim. Bu memleketin iktisadiyata derecesi ihtiyacını pekâlâ takdir edersiniz. Faraza bu tüccar, bunun yazıhanesi İstanbul veya Ankara'da bulunuyor. Kendi ticaretini işletmek itibariyle olduğu gibi bu memleketin iktisadiyatını ilâ için birtakım reklâmlar, ilânlar ve saire yapacak. Bunların her birinden iki kuruş alacak olursak ticaret nasıl terakki edebilir? Ticarete hiçbir alâkam olmadığı halde tekrar arz ediyorum; ben karşımda bulunan ve günde milyon kazanır bir tüccarın müdafiiyim. Fakat hakikatte memleketin iktisadiyatının müdafiiyim. Evrakı masalih kısmında âciz bir muharririn, fakir bir muharririn, o zavallının posta ile falan matbaaya göndereceği müsveddeler de bulunuyor. Milyoner tüccarla memlekete maarif nurunu bedava derecesinde vermek, akırtmak, satmak isteyen bir zavallı muharririn, müellifin de uğrıyacağı zararı, memleketin uğrıyacağı bir zarar telâkki ederek bu zavallı milletin uğrıyacağı zararı tasavvur buyurunuz!

**HALİS TURGUD B.** (Sivas) — Efendim posta ücretlerini tezyidetmekle posta varidatı tezayüdetmez. Bu varidatın tezayüdü için dört mühim sebebin vücudu lâzımdır. Süflulet, sürat, intizam, itimat. Posta İdaresi bunları temin etmedikten sonra istediği kadar nakledeceği şeye zammetsin, bunun hiçbir kıymeti yoktur. Bunun için ben-

deniz bu noktayı nazarı dikkate alarak arz ediyorum. 12 ve 13 nolu maddelerde gösterilen miktarların nisfinin tenzilini teklif ediyorum. Heyeti Aliyeniz kabul ederse bu suretle hallolunur efendim.

**İSMAIL B.** (Karahisarı Şarki) — Efendim ben de bu fikirdeyim. Bu maddede ceraidin elli gram ve küsurundan yirmi para alınsın deniyor. Posta eğer varidat temin edecekse mektuptan ve sair havalâttan da temin edebilir. Bu madde ile, bilhassa ilerde köylere kadar tamimini istediğimiz gazetelere fazla bir fiyat konuluyor ki, bu maarife büyük bir darbedir. Ben de arkadaşlarımla birlikte iştirak ediyorum. Beher elli gram ve küsuru için ücretin on paraya tenzilini teklif ediyorum.

**TALÂT B.** (Kângırı) — Efendim, bendeniz de aynı fikre iştirak ediyorum. Elli gram ve küsurundan yirmi para almak demek memlekette matbuatı öldürmek demektir. Bu suretle fazla para almak değil, bilâkis tenzilât yapmalıyız ki matbuata bu suretle hizmet edebilelim. Memleketimiz matbuat itibariyle çok fakirdir. Bu matbuatın da ne suretle idare edildiğini bilirsiniz. Zaten müşkülâtle intişar eden ceraide bir de posta ücretinin tezyidi doğru değildir. Ücretin tenkisini talebediyorum.

**RUŞEN EŞREF B.** (Karahisarı Sahib) — Efendim bendenizden evvel söz söyleyen arkadaşlara hak vermek mecburiyetindeyim. Çünkü hakikaten Posta İdaresi söylediği gibi insanî bir hizmette bulunmak istiyorsa kendisi için bundan daha iyi bir fırsat olamaz. Memleketimizde eksik olan şey maariftir ve maarifin, fikirlerin intişarına hizmet etmek - zannedirim - hepimizin vazifesidir. Binaenaleyh evvelce iki paraya giden bir gazetenin şimdi yirmi paraya gitmesi zannedirim ki, gazete okumak merakında olanları sıkıntıya duçar edecek bir şekilde yüksektir. Gerçi Postanın varidatını tezyit etmesini cümlemiz arzu ederiz. Fakat diğer taraftan ondan daha evvel ve daha fazla arzu ettiğimiz bir şey varsa o da maarifin ve irfanın intişarıdır. Maarif ve irfana ahalinin ısınmasıdır. Binaenaleyh bu noktayı nazardan muhterem arkadaşlarımla çok haklı bulurum. Ve ben de onlara iltihak etmek mecburiyetindeyim. Gazetelerin elli gramından alınan yirmi para, posta ücretini on paraya indirmeliyiz!

**MUVAZENELİ MALİYE ENCÜMENİ MAZ-BATA MUHARRİRİ ALİ CENANİ B.** (Gazianteb) — Efendim; Muvazenei Maliye Encümeni halihazırını muvafık görmüştür. Heyeti Celileniz tenkisi tensip buyurursanız bu, varidatta da tenakusu mucibolur.

**POSTA VE TELGRAF MÜDÜRÜ UMUMİ VEKİLİ BAHRİ B.** — Ceraidin elli gram ve küsurunun yirmi paradan on paraya indirilmesi hakkında bir cereyanı umumi olduğunu görüyorum. Esas itibariyle Posta ve Telgraf İdaresi matbuata mümkün olan teshilatı yapmaktadır. Aneak; esasen şimdiye kadar daima bütçesini açıkla kapamak mecburiyetinde olan Posta idaresine bu suretle bir miktar daha tahsisat zamm etmek lâzımgelir. Bu zammın ilâvesine Heyeti Celileniz muvafakat buyurduğu takdirde Posta İdaresi mahza sühulet için tenzilât yapmaya taraftardır. (Hay hay sesleri)

**REİS** — Efendim, söz istiyen rüfeka yok, müzakereyi kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

**HASAN FEHMİ Ef.** (Kastamonu) — Efendim, maddedeki ücuratın âzamî olması daha doğru geliyor.

**REİS** — Şekle aittir. Lütfen tadilname veriniz. Şimdi efendim tadilnameleri okuyoruz.

**Riyaseti Celileye**

Maarifin taammümüne sekte iras edecek olan 12 nei maddedeki bileümle ücretlerin mısıf miktarına tenzilini teklif eylerim.

**Gazianteb  
Ahmed Remzi**

**Riyaseti Celileye**

Elli gram ve küsuru için on para ve sair evrak paketleriyle eşyayı ticariye numunelerinin keza beher gram ve küsurundan bir kuruş ücret alınır, tarzına iblâgını teklif eylerim.

**Sivas Mebusu  
Halis Turgud**

**Riyaseti Celileye**

Gazetelerle risalelerin beher elli gram ve küsurundan beş para alınmasını ve evrakı matbuata paketlerinin beher elli gram ve küsurundan yirmi para alınmasını teklif eylerim.

**Kângırı  
Tâlât**

**Riyaseti Celileye**

Fikir ve tenevvür menbalarından sayılan matbuata karşı halkın meyil ve rağbetini artırmak için 12 nei madde de nâme gönderilecek ceraidle resaili mevketenin ilâveleri de dahil olduğu halde beher gram ve küsurundan yirmi para yerine on para alınması suretiyle maddenin bu noktasının tashih ve tadilini talep ve bu hususu reye vaz'ı buyurmasını Riyaseti Celileden rica ederim.

**Karahisarı Sahib Mebusu  
Ruşen Eşref**

**Riyaseti Celileye**

Gazetelerden alınmak, istenilen ücret gayrikabili kabuldur. Maddedeki mezkûr ücretlerin nisfına tenzilini teklif ederim.

**Konya Mebusu  
Refik**

**Riyasete**

Her çeşit matbuatın elli gram ve küsurundan onar para alınmak esasının kabulünü teklif ederim.

**Zonguldak Mebusu  
Tunalı Hilmi**

**ALİ CENANİ B.** (Gazianteb) — Efendim bendeniz bu takrirlerin heyeti umumiyesi hakkında söyliyeceğim.

Matbuata muavenet olmak üzere gazeteler için alınan ücretin tenzili belki ufak bir şey tutar. Fakat diğer evrakı matbuatın tenzili ücreti de burada mevzuubahistir. Daima Heyeti Celileniz içerisindeki rüfekadan bazıları köylülerin mağduriyetinden, köylülerin fazla yük götürdüğünden bahsediyorlar. Nazarı dikkatinize arz ederim ki bu gibi tasarrufat yine zavallı dediğimiz köylülerin üstünden çıkacaktır. Tasarruflar o biçare diyerek tavsif edilen köylülerin üzerine tahmil edilecektir. Bunu nazarı itibara almanızı temenni ederim.

**REİS** — Efendim Sivas Mebusu Halis Turgud Bey, Gazianteb Mebusu Ahmed Remzi Bey, Konya Mebusu Refik Bey. Takrirlerinde maddedeki nispetin nisfına tenzilini teklif ediyorlar (Muvafık sesleri)

Posta ve Telgraf Müdürü Umumi Vekili Fahri Bey — Yalnız gazetelere ait ...

**REİS** — Efendim takrirlerin ikisi ücretin nisfına tenzili hakkında. Diğerleri on para ve

yirmi para olmasına daırdır. Takrirler hakkında söz söyleyecek misiniz ?

Posta ve Telgraf Müdürü Umumi Vekili Fahri B. — Bendeniz şöyle teklif edeceğim. (Gazeteler ve evrakı matbuanın beher elli gramdan on para ve diğer evrakı matbua nümunelerinin beher elli gram ve küsurundan iki kuruş alınacaktır. (Muvafıktır sesleri)

RİFAT B. (Kângırı) — Reis Beyefendi bir sual sormaklığımıza müsaade buyurun.

REİS — Müzakere bitmiştir efendim sual sorulamaz ! Takrirler hakkında Encümen Mazbata Muharriri veyahut vekâleti aidesi söyleyebilir.

REFİK B. (Konya) — Birinci fıkradağı ücretin nıfsa tenzili şartıyla diğerlerini aynen kabul ederiz.

REİS — Efendim ! Ruşen Eşref Beyin takririni okuyacağız.

(Ruşen Eşref beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Yalnız ceraide aidolan...

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Resaili mevkute de vardır. Belki yazmayı unutmuşumdur.

REİS — Efendim ücretin on paraya tenzili esasına müstenittir. Binaenaleyh bu takriri nazarı mütâlaaya alanlar lütfen ellerini kaldırsınlar. Nazarı mütalâaya alınmıştır.

Diğer üç takrir var ki bunlar nıfsa tenzili hakkındadır. Bunları nazarı mütalâaya alanlar lütfen ellerini kaldırsın. Nazarı mütalâaya alınmıştır efendim.

Ruşen Eşref Beyin takririni madde ile beraber encümene havale ediyoruz.

Vaktimiz gecikmiştir. Çarşamba günü badezeval saat birbuçukta içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

**Hitamı müzakerat ; saat : 6,40**



